

AZYLOVÝ DŮM PRO MATKY S DĚTMI
KAROLÍNA KRIPNEROVÁ

vedoucí práce Ing. arch. Dalibor Hlaváček, Ph.D.
diplomní projekt
Fakulta architektury ČVUT, LS 2014/2015

vedoucí práce
odborní asistenti

Ing. arch. Dalibor Hlaváček, Ph.D.
doc. Ing. arch. Eduard Schleger
doc. Ing. arch. akad. arch. Lukáš Liesler

konzultanti

Ing. Hana Najmanová – požárně bezpečnostní řešení
doc. Ing. Karel Lorenz, CSc. – statika

poděkování

Diplomní projekt vznikl v letním semestru 2014/2015 na Fakultě architektury Českého vysokého učení technického v Praze pod vedením Ing. arch. Dalibora Hlaváčka, Ph.D. a jeho odborných asistentů.

Tímto bych jim a ostatním vyučujícím, se kterými jsem se během studia setkala, ráda poděkovala za odborné vedení, za pomoc a cenné rady.

Ráda bych také na tomto místě poděkovala Nadaci “Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových” za poskytnutý sponzorský příspěvek.

Poděkování patří mé rodině a přátelům, kteří mě při studiu podporovali a měli velké pochopení.

OBSAH

- A. ŽIVOTOPIS
- B. ANALÝZA PROBLEMATIKY BEZDOMOVECTVÍ
- C. HLEDÁNÍ A ANALÝZA MÍSTA
- D. INSPIRACE
- E. NÁVRH
- F. ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE, PROHLÁŠENÍ AUTORA
- G. ZDROJE

A. ŽIVOTOPIS

KAROLÍNA KRIPNEROVÁ

15/02/1990
karolina.kripnerova@gmail.com
+420 728 889 234
28. pluku 40, 100 00, Praha, CZ

Vzdělání

2012 – nyní ČVUT v Praze, Fakulta architektury, CZ: Magisterské studium
2012 – 2013 RWTH Aachen, Fakultät für Architektur, DE: Program Erasmus
2009 – 2012 ČVUT v Praze, Fakulta architektury, CZ: Bakalářské studium
2001 – 2009 Arcibiskupské gymnázium v Praze, CZ

1999 – nyní Příčná flétna /klasická hudba, jazz/

Zahraniční zkušenosti

9–10/2013 U. S. Department of Energy: Solar Decathlon, Team Czech Republic: Air House, Kalifornie, USA

Pracovní zkušenosti

2014 Stáž Schnetzerpils Architekten GmbH, AT /studie hotelového komplexu a interiéru/
2013 – nyní Spolupráce Martin Cenek Architecture, CZ /studie a prováděcí projekty/
2013 – nyní Spolupráce Developers4you, CZ /studie rodinných domů a urbanismus/
2012 – nyní Archiweb.cz, CZ /fotografie a reportáže/
2009 – nyní Maxin Prague s.r.o., CZ /organizace konferencí/
2009 – 2011 Au-pair, SP /Galície, Katalánsko, Mallorca/

Jazykové znalosti

Čeština /rodilá mluvčí/
Němčina /pokročilá/
Angličtina /pokročilá/
Španělština /pokročilá/
Ruština /začátečník/

I.T.

AutoCAD 2D + 3D, ArchiCAD, Rhinoceros + Grasshopper, 3D Studio Max, Sketch Up, Adobe Photoshop, InDesign

Soutěže a workshopy

2014 Erasmus Intensive Programme – Citygreening, Torino, IT /revitalizace krajiny/
2014 Zevlítka, Beroun, CZ /návrh mobiliáře z europalet/
2012 Vyhliadková lavička, SK /návrh mobiliáře/
2012 Stárnutí populace, nové tendence v navrhování pro seniory, CZ /návrh domova pro seniory/

Certifikáty

2009 Deutsches Sprachdiplom, úroveň C1
2009 Řidičský průkaz B

Zájmy

architektura, hudba, cizí jazyky, fotografování

B. ANALÝZA PROBLEMATIKY BEZDOMOVECTVÍ

Motto:

Nejtěžší na životě na ulici není asfalt. Ale být všemi přehlížen.
Za malý úsměv si bezdomovec nic koupit nemůže, ale přesto má pro něj velkou cenu.
Bezdomovci jsou z jistého pohledu všichni stejní. Všichni jsou to lidé.

Hesla z plakátů vídeňské charitativní společnosti VinziGemeinschaft

BEZDOMOVECTVÍ

Obraz společnosti

"Vybrali si to, můžou si za to sami. Těm chcete dávat byty??"

Příčiny bezdomovectví

Spadnout do toho může každý. Příčiny můžeme rozdělit do tří hlavních skupin.

1. materiální a sociální,
tedy, ztráta domova, zaměstnání (týká se zejména mužů), negativní neřešené vztahy v rodině (zejména v případech žen a mladistvých) a zadlužení.
2. zdravotní,
minimálně polovina lidí bez domova má psychiatrickou diagnózu.
3. "špatné narození",
jsou lidé, kteří byli již jako děti týráni, neměli ani šanci poznat normální život, vyrostli zcela asociálně. Nejsou schopni "re-socializace", vždyť nikdy socializováni nebyli. Neměli možnost poznat, že jiní lidé nemusí být jen špatní. Ale přesto mají právo na lidský život ve společnosti.

Různé skupiny bezdomovců

Jsou bezdomovci, kteří chtějí svou situaci aktivně změnit, zároveň jsou beze sporu tací, kteří si z nejrůznějších důvodů pouze "nechávají" pomoci. Specifické skupiny mezi lidmi na ulici tvoří mladí lidé, kteří dětství strávili v dětských domovech, bývalí trestanci a matky s dětmi na ulici.

Jaký postoj zaujmout?

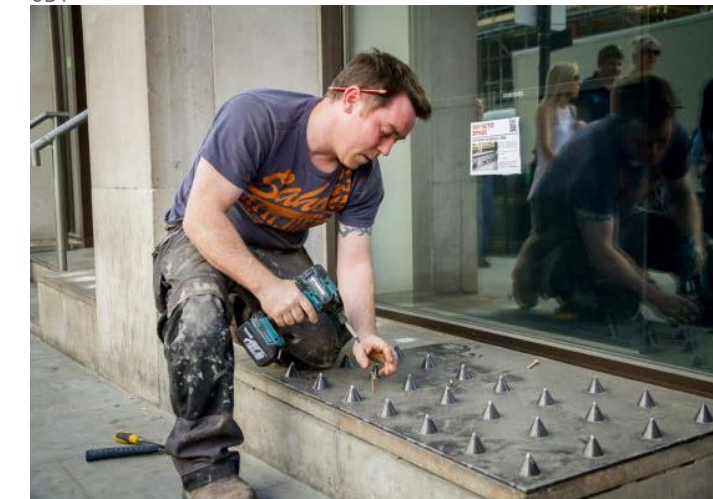
K bezdomovectví je možno zaujmout různé postoje. A to jak v měřítku států a měst, tak i v soukromě.

1. extrémní postoj
tedy odmítnutí a snaha o vyčlenění. Příkladem je Koncepce návrhů řešení bezdomovectví v hlavním městě z pera radního Janečka v roce 2010, která měla velký ohlas zejména v zahraničí. Cílem koncepce bylo vytvořit pro lidi bez domova tábor na okraji Prahy (potenciální lokalita byla v okolí skládky v Ďáblicích), aby tak tyto problematičtí lidé vymizeli z centra a nekazili tvář Prahy. Dalším příkladem menšího měřítko je pak tvorba městského prostředí tak, aby znemožňovalo pobyt nechtěných návštěvníků (například bodáky na parapetech).
2. "guerilla"
častými návrhy jsou různé přístřešky z odpadů, tedy tvorba dočasných příbytků pro lidi bez domova. Otázkou však zůstává vliv těchto počinů na strukturu města.
3. systematické řešení
hierarchie sociální pomoci: snaha o opětovné začlenění bezdomovců do společnosti.

OB1 Přístřešky z odpadů, Kalifornie
OB2 Hroty ve veřejném prostranství, Brno
OB3 Hroty ve veřejném prostranství, Čína
OB4 Hopetel, návrh bydlení pro bezdomovce

OB1

OB2

OB3

OB4

BEZDOMOVECTVÍ V PRAZE

Současný stav

Dle sčítání bezdomovců v roce 2010 a z dalších pramenů vyplývá, že v současnosti žije v Praze kolem 4000 lidí bez domova. Konkrétně kolem 1500 “zjevných”, tj. lidí, které vídáme na ulicích a 2500 “skrytých”, tedy lidí, do kterých bychom to podle vzhledu ani neřekli. Další velkou skupinou jsou “potenciální” bezdomovci, tedy lidé, kterým kvůli jejich finanční a sociální situaci bezdomovectví hrozí. Jejich počty se (odhadem) pohybují kolem pěti až deseti tisíc v hlavním městě. Převážná část (60%) těchto lidí nemá trvalé bydliště v Praze. Podle statistik tvoří 20% počtu bezdomovců ženy. Ze statistik dále vyplývá celková různorodost lidí bez domova (vzdělání, původ, problémy, atd.).

Prognóza

Bezdomovců bude přibývat. Hovoří tak analýzy vývoje nezaměstnanosti, zadlužení a výpovědí z bytů. Odhady z roku 2012 předpokládají až třináct tisíc bezdomovců na území Prahy v roce 2020 (z toho pět tisíc zjevných).

Hierarchie sociální pomoci v Praze

Nová koncepce návrhů řešení bezdomovectví v hlavním městě z roku 2012 (dále Nová koncepce) zdůraznila potřebu sociální pomoci a definovala jejich hierarchii (a rozmístění). Jsou to

- terénní programy, sociální rehabilitace (navázání kontaktu s bezdomovci od sociálního pracovníka, nabídnutí pomoci, informace)
- nízkoprahová denní centra (denní aktivity, pomoc, poradenství, teplo a jídlo, hygiena, oblečení)
- noclehárny (přespaní, večer tam + ráno ven, teplo, hygiena, poradenství, jídlo)
- azylové domy, domy na půl cesty (lidé se připravují na samostatný život, pomoc sociálních pracovníků jen v nejnutnějším rozsahu)
- návazné sociální bydlení (finančně dostupné byty, které v Praze značně chybí).

Pomáhající organizace

Zřizované městem (Centrum sociálních služeb Praha) a charitativní neziskové organizace (Naděje, Armáda spásy, Kolpingova rodina a další).

Situace v Praze konkrétně

Do Prahy se sjíždějí potenciální, budoucí, stávající bezdomovci z celé republiky, resp. z celého území bývalého Československa (potenciální bezdomovec si koupí za poslední peníze lístek na vlak do Prahy). Sociální systém v hlavním městě je dle pracovníků Centra sociální pomoci Praha (CSSP) propracovaný. Pokud přijde o práci Pražák, který s tím chce něco dělat, systém ho “zachytí”, nabídne mu v dávkách ubytování v azylovém domě, poradenství, stravu a nenechá ho spadnout až na ulici. Je zde ale i velká skupina “nepražáků” a lidí, kteří se systému přizpůsobit nemohou, neumí nebo nechťejí. Velmi syrový pohled na věc, avšak z úst lidí, kteří lidem bez domova pomáhají: “O systému nocleháren a denních center a jejich umístění si lidé bez domova řeknou a obchází je, zde polévku, zde přespí. Je o ně dobře postaráno. Většina “současných” bezdomovců pomoci jen využívá, neváží si jí. A řešení? Neposkytovat pomoc, nechat je jen vypovídat, projevit o ně zájem.”

Financování pomoci – hlavní problém

Praha jako zřizovatel a finanční zdroj většiny pomoci není nakloněn dalšímu financování služeb: čím více jich tu bude, tím více do města přijede bezdomovců.

Shrnutí a cílová skupina

Je vidět, že problematika bezdomovectví v Praze v žádném případě není černobílá a nenabízí jednoduchou odpověď (špatně, dobře; pomoci, ingorovat; atd). Zároveň si však na základě výše uvedeného myslím, že toto téma jednoznačně vyžaduje pozornost.

Ve své práci se zaměřuji na skupinu matek s dětmi na ulici. Matky často pochází z podobného, sociálně slabého prostředí a jejich dětem hrozí to samé. Představují pro mě jednu ze skupin, které je potřeba pomoci nejvíce, aby tak měly děti, které v tomto problematickém prostředí vyrůstají, možnost z pomyslného začarovaného kruhu “vystoupit”. Tyto matky často nemají navyknuté ani standardní hygienické návyky, neumí jim tedy naučit ani své děti. A mají jich často více. Nemohou si však dovolit pracovat, protože se nemá kdo by se staral o děti.

Cílem mého návrhu je místo, které jednak nabídne matkám řešení jejich krizové situace (ubytování, hlídání dětí, práce) a zároveň dá možnost většinové společnosti změnit pohled na tyto lidi – a uvědomit si, že jsou stejní jako my, jen holt v něčem měli smůlu.

AZYLOVÉ DOMY (AD)

Azylový dům (angl. shelter, hostel for homeless people) je “ubytovací zařízení pro osoby bez příštířeší, jež by těm klientům, kteří jsou pro změnu životního stylu motivováni, mělo umožnit integraci do společnosti (...).” (Maťoušek, 2003)

Azylové domy začaly v ČR vznikat počátkem roku 1990. Zakládaly je státní instituce, obce a někde nestátní organizace (charity, církve). Jsou to domy určené pro muže, ženy, matky s dětmi, seniory i domy na půl cesty.

Služba je placená – cena zahrnuje bydlení a materiální pomoc klientům. AD jsou u nás, stejně jako jinde, koncipovány jako komfortnější než nocle-hárny (předpokládá se, že klienti mají zaměstnání, event. důchod a mohou tak platit úhrady za ubytování).

Délka pobytu klientů v azylovém domě je zákonem omezena na rok. V systému sociální pomoci státu by na azylové domy mělo navazovat podporované, cenově dostupné sociální bydlení. Tomu v Praze ale bohužel tak není, sociálních bytů je i podle Nové koncepce nedostatek. Tím pádem zaujímají AD pozici na vrcholu pyramidy sociální pomoci, která však kvůli své časové omezenosti na opětovné začlenění do společnosti nestačí.

Podle Sdružení azylových domů (S.A.D.) v Praze nyní funguje 24 azylových domů s celkovou kapacitou kolem 790 lůžek. Pro skupinu matek s dětmi je v Praze k dispozici 11 zařízení. Toto číslo je i dle Nové koncepce nedostačující a Praha podporuje trend vzniku menších zařízení, které se dobře začlení do struktury města.

Charakteristikou většiny současných AD je dle mého pozorování uzavřenost a odtaziťost od zbytku společnosti (někdy i záměrná: utajované AD pro oběti domácího násilí).

Přehled současných AD pro matky s dětmi v Praze

Azylový dům pro matky s dětmi

- Bohnická 32, Praha 8 Bohnice
- Jasmínova 35, Praha 10 Záběhlice
- Renoirova 7, Praha 5 Hlubočepy
- Varšavská 37, Praha 2 Vinohrady
- Za papírnu 7, Praha 7 Holešovice
- Donovalská 2331, Praha 4 Chodov
- Rakovského 3138, Praha 12
- Křovínovo nám 16, Praha 20
- Šromova 3, Praha 9

utajované

Acorus

Rosa

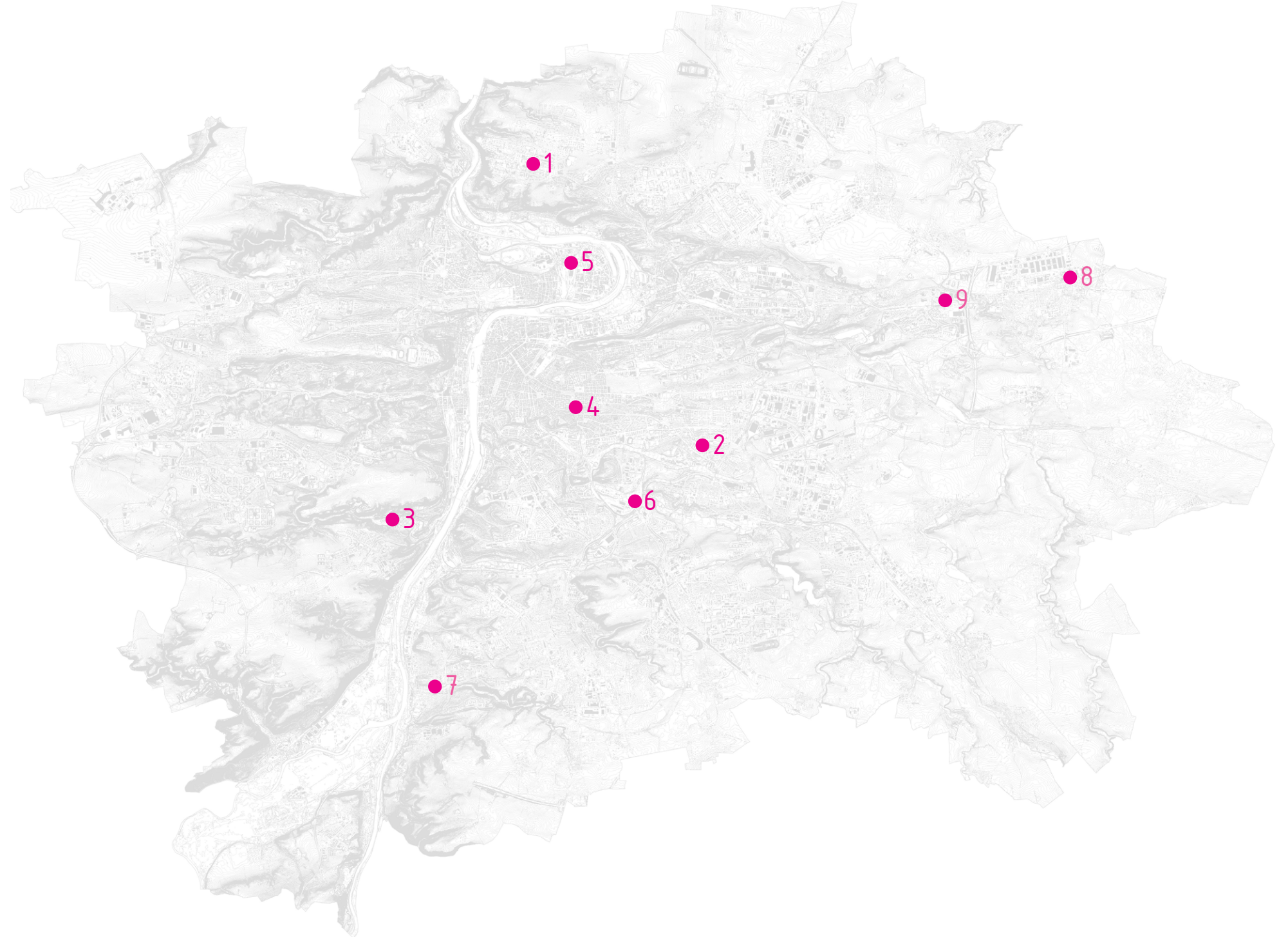
Vzhled a výraz některých objektů AD

OB5 Za Papírnu

OB6 Varšavská

OB7 Renoirova

OB8 Šromova

OB5

OB6

OB7

OB8

PŘÍPADOVÉ STUDIE

PRAHA – Azylový dům Kolpingovy rodiny, Bohnická

Poznámky z osobní návštěvy,

Cesta do azylového domu

Klientky se do AD dostanou, když OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí) zjistí špatné podmínky dítěte a pohrozí matce odebráním. Sociální pracovníci matce poradí možnost azylového ubytování. Problémem většiny klientek jsou dluhy. Český sociální systém funguje tak, že pokud by tito lidé začli pracovat, přestanou automaticky dostávat dávky a navíc jim ještě vezmou i to, co vydělají. Ve většině případů nemají klienti de facto motivaci pracovat. Zároveň jim chybí kvalifikace (většinou základní vzdělání, některé neumí ani psát a číst).

Ideální by proto bylo vymyslet systém, jak by mohly klientky pracovat a vydělávat.

Když klientky do AD přijdou, mají extrémně malé sebevědomí. Neumí se začlenit do společnosti, nikdy je to nikdo nenaučil, neví, jak se chovat.

V azylovém domě v Bohnicích je 7 matek, jen dvě z toho jsou Romky. Všechny mají drogovou zkušenost. Pochází buď z rozbitých nefunkčních rodin či z dětských domovů.

Typy ubytování

1. krizové

Přijít může zcela kdokoli, kdo se ocitl bez pomoci na ulici. AD poskytne klientce na týden vybavený pokoj, také jídlo a oblečení (vše zdarma). Otěchtu lidem se nic neví, jejich pokoj je oddělený ve dvoře objektu

2. azylové

Pokoje pro matku a dítě.

3. startovací byty

Kolpingův dům je poskytuje v jiných objektech. Sociálních bytů je obecně v Praze málo, po skončení pobytu v AD hledají klientky buď jiný AD nebo skončí opět na ulici.

Provoz

Klientky mají klíče, na noc se vstupní dveře zamykají na druhý zámek. Motivace klientek k řádnému chování je systém, kdy za nesplněnou povinnost je tzv. zápis. Při pěti zápisech je upozornění a při třech upozorněních musí klientka opustit zařízení. Matky mají rozpis na úklid společných prostor. Klientky mají výběr z několika aktivit (kurs vaření, pečení, jednou týdně zpívání s dětmi). Pokud není nic organizovaného, klientky neví co s časem, jsou bezradné.

Finance

Provoz si AD pokryje, je nutné čerpat finance z více zdrojů: Kolpingova rodina, nadace Naše dítě, od státu. Neziskové organizace jsou závislé na grantech, na začátku roku je vždy nejistota, jestli peníze dostanou. Tohle období jim překlenou zdroje odjinud.

Společné prostory v domě

Bohnický AD se nastěhoval do bývalé školní budovy, prostorové nároky se tedy musely přizpůsobit stávajícím podmínkám. Jediné společenské prostory v domě jsou kuchyně s velkým stolem, kam se vejde celé osazenstvo domu ke společnému čtvrtěčnému obědu a malá "herna" – předprostor v patře před vstupem do pokojů. Dle pana ředitele jsou prostory nedostačující, chybí např. místnost na terapie (dočasně tomu slouží ředitelna), – chybí místo pro praktikanty– studenty (dnes se těsní u jednoho stolu dva).

Zázemí domu

Za domem je zahrada – s oblibou využívána pro teambuilding vrcholových manažerů. Vedle zahrady je i krytá terasa. Zahradní domek AD využívá jako sklad (charitativní věci, oblečení, zásobní spotřebiče, postele, skříňe)

Reakce společnosti

V AD je sedm matek, vládne zde rodinná atmosféra. Obecně je skupina matek s dětmi ve společnosti dobře přijímána, nehrozí nebezpečí.

Objekt azylového domu Kolpingovy rodiny

OB9 Dům od zastávky autobusu

OB10 Dům od zastávky autobusu

OB11 Život v domě

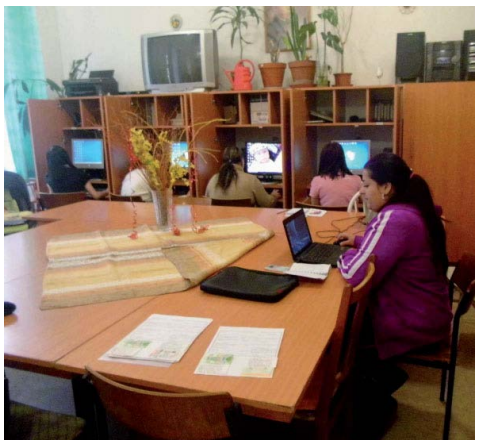
OB12 Život v domě

OB9

OB10

OB11

OB12

LONDÝN – Hostel for homeless people, Mt Pleasant Lane

Při hledání příkladů v Londýně mě velmi udivil rozsah a typ realizací, které v poslední době vznikly: například projekty pro ubytování 1500 lidí v jednom objektu. Mezi nimi ale i několik odlišných.

St. Mungo Broadway (Hostel, Women's refuges, sheltered housing)

Společnost vznikla v roce 2014 spojením dvou etablovaných charitativních společností St.Mungo a Broadway. St.Mungo pomáhá lidem bez domova již od konce šedesátých let. Během této doby dokázali vyvinout řadu specializovaných programů – jako pomoc mentálně postiženým na ulici, pomoc lidem závislým na alkoholu, pomoc specializovaná na seniory bez domova. Nejnovějším projektem je vzdělávací instituce, která své služby poskytuje především lidem bez domova. (St Mungo's Broadway Recovery College) Broadway pomáhá lidem bez domova již přes dvacet let. Upozorňuje na komplexnost a individualitu problému bezdomovectví.

Hostel for homeless people, Mt Pleasant Lane, Londýn

Ateliér Peter Barber Architects zrealizoval renovaci stávajícího objektu ubytovny pro bezdomovce v širší části Londýna. Původní objekt měl podle plánů developerů ustoupit nové zástavbě, architektům se však podařilo vybojovat jeho zachování.

Vedl je k tomu jednak ekologického zacházení se stávající budovou a také fakt, že budova již ve stávající podobě vhodně dotvářela atmosféru ulice. Původně měl objekt dva oddělené dvory (muži a ženy), ty však byly v nové úpravě spojeny. Okolo něho umístili v přízemí architekti společné prostory (kuchyň, prádelnu, denní místnost), aby tak znásobili možnosti setkávání obyvatel. Pokoje uživatelů jsou pak v patrech objektu. Struktura domu byla doplněna o další hmotu, která tak objekt uzavřela.

Celkový výraz budovy jasně přiznává, kde je nová a kde je stará část.

OB13

OB14

OB13

OB14

OB13 Půdorys nižšího přízemí – úroveň vnitřního dvora

OB14 Půdorys vyššího přízemí – úroveň ulice

OB15 Pohled do dvora

OB16 Pohled z ulice Mount Pleasant

VÍDEŇ - VinziRast Mittendrin + Lokal, Währingerstrasse Poznámky z osobní návštěvy

Ve Vídni má poskytovaná sociální pomoc podobnou hierarchii jako v Praze. Od terénní programů, přes denní centra, noclehárny, ubytovny až k sociálnímu bydlení. Jsou zde ale dva velké rozdíly.

1. množství dostupného bydlení (sociální byty či regulované nájemné) je mnohonásobně vyšší.
2. společnost má k bezdomovcům pozitivnější přístup, je otevřenější pomoci a pochopení.

Society of Saint Vincent de Paul

Jedná se o největší dobrovolnickou společnost na světě. Byla založena sorbonnským profesorem Frédéricem Antoine Ozanamem kolem roku 1850 v Paříži. Frédéric zažil průmyslovou revoluci a tato zkušenost měla velký vliv na jeho práci. Zajímal se o sociální prostředí jeho studentů a předával jim myšlenku pomoci druhým. Díky jim se společnost šířila po celém světě. Jejím patronem je Sv. Vincent de Paul. Zakladatel Frédéric byl svatořečen roku 1997.

V Rakousku existuje nyní 202 center – "poboček", které poskytují různé sociální služby potřebným. V samotné Vídni takových míst najdeme osm. (Existuje jeden Spolek sv. Vincenta de Paul v Bratislavě. V Čechách společnost zatím zastoupená není.)

VinziRast Mittendrin + Lokal

Starý opuštěný dům v centru Vídně poblíž university (Währingerstrasse 19, uvnitř bývalých vnějších hradeb – Gürtelu) byl zrekonstruován a adaptován podle plánů atelieru Gaupenraub+/- (Alexander Hagner a Ulrike Scharner). Projekt vznikl na popud studentů, kteří během universitních protestů v roce 2009 obsadili posluchárnu Vídeňské university. Tehdy se k nim připojili bezdomovci a vznikla zajímavá symbióza. Po skončení protestů se zúčastnění rozhodli ve společenství pokračovat. Oslovili společnost Sv. Vincenta de Paul ve Vídni – s návrhem společného bydlení bezdomovců a studentů.

Opuštěný dům na Währingerstrasse byl darem od stavební společnosti, která ho pro projekt koupila. Ostatní práce byly financovány z darů, ale i půjček. Ty se nyní musejí splácet.

Na stavbě se podíleli sami bezdomovci, dostávali zaplacen po skončení každého dne. Podle architekta Alexandra Hagnera, který stavbu řídil, byla spolupráce velmi náročná – lidé bez domova práci neuměli, byli nespolehliví, ale nakonec to společně zvládli.

Výsledkem je krásná realizace. V podkroví je nový sál s luxusním výhledem na město (používaný na pronajímání z důvodu nutnosti splácení dluhů), pod ním na třech podlažích vždy tři byty ("Wohngemeinschaft" – WG, tedy princip, kdy má každý svůj pokoj a sdílí s ostatními zázemí.) V každém bytě bydlí buď 2+1 či 1+2 bývalí bezdomovci a studenti. V bytech se sešli lidé různého stáří a s různými životními příběhy. Na každém patře mají navíc ještě velkou společenskou kuchyň a obývací pokoj. V přízemí domu je restaurace/kavárna pro veřejnost, je hojně navštěvovaná. Čišníci i kuchaři jsou bývalí bezdomovci. Dále se zde nachází dílny, kam mohou chodit bezdomovci přes den, pracují zde manuálně, opravují kola, realizují se. V suterénu je velký sál pro společenské akce.

Při architektonickém řešení byly citlivě navrženy vchody, přístupy, únikové cesty, hierarchie prostorů; zároveň použití materiálů "s pamětí" pro lepší adaptaci obyvatel – a také ekonomické stránky projektu.

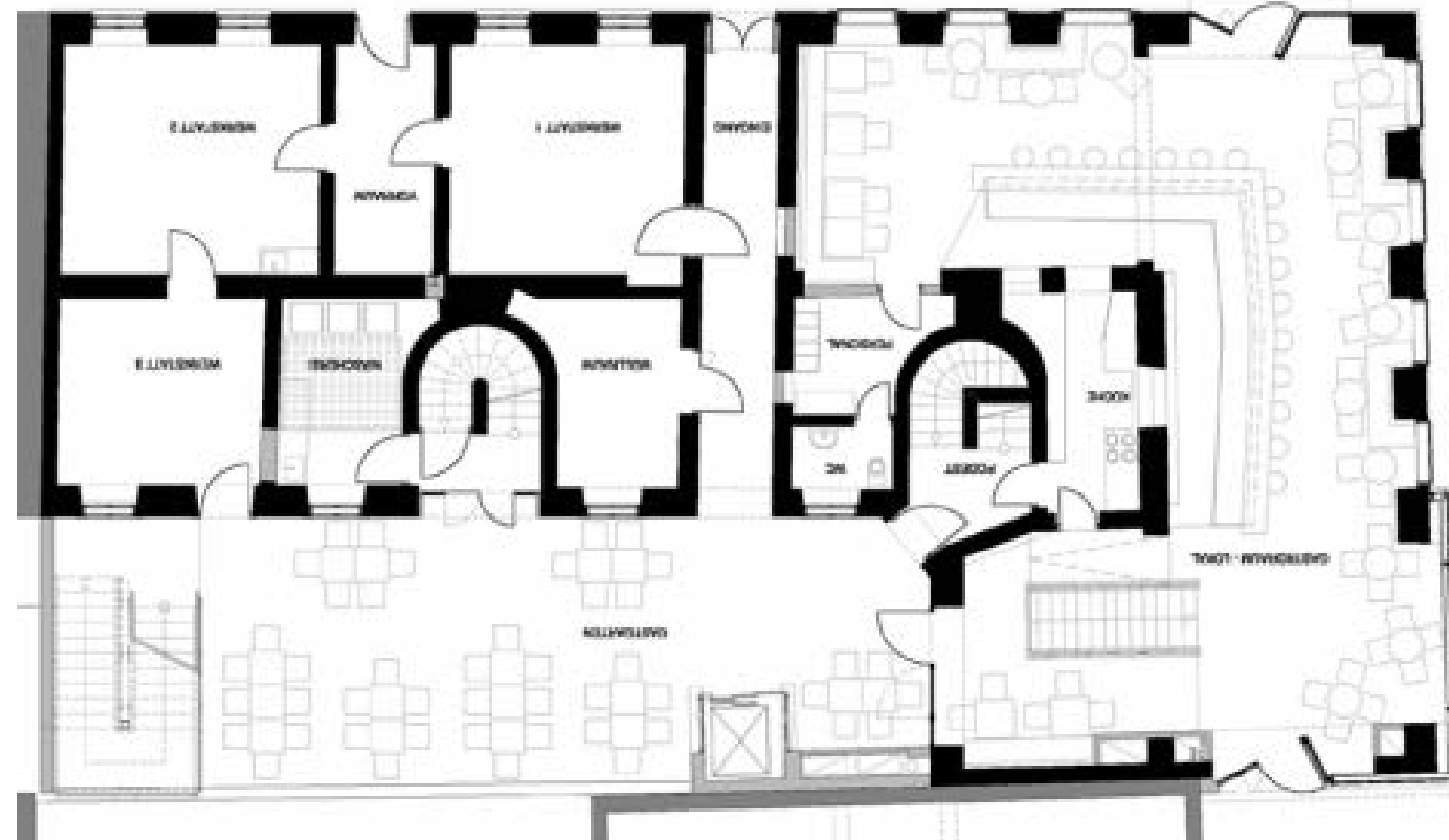
Následující strana
OB19 Půdorys vstupního podlaží (restaurace, dílny a dvůr)
OB20 Řez objektem
OB21 Interiér restaurace, obložení stěn z dřevěných bedýnek, bar ze starých krovků
OB18 Stav před
OB18 Stav po

OB17

OB18

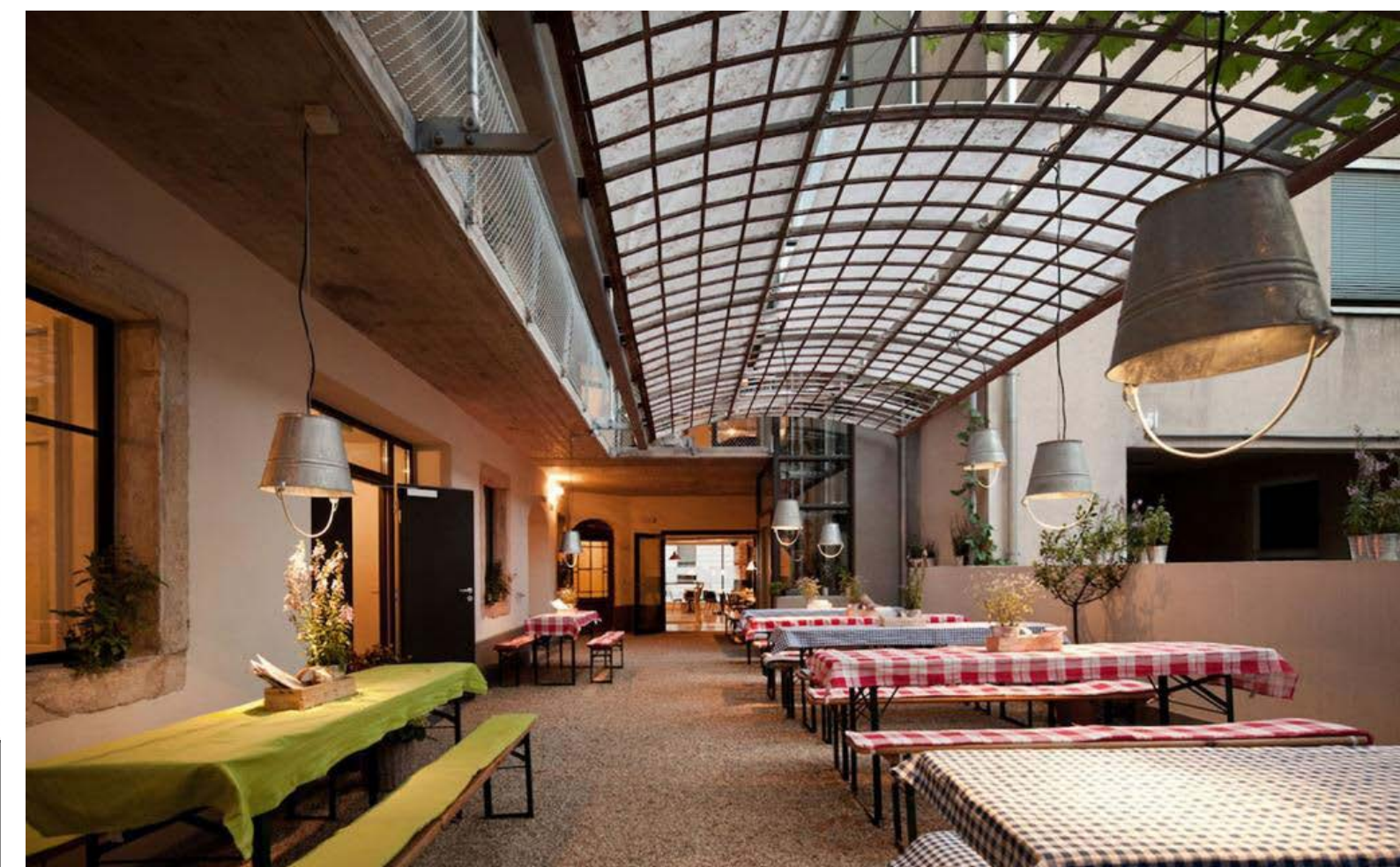
OB19

OB20

OB21

OB22

More than shelter

Architecture & Design for Disadvantaged People

13.4.2015

pondělí, 18.30h. v síni Gočár (155)
FA ČVUT, Thákurova 9, Praha 6

FA ČVUT spolu s Rakouským kulturním forem v Praze Vás zve na další přednášku z cyklu:

Studenti ▶ Studentům

Jak bohatý musí člověk být, aby mohl žít v krásném domě? Architektonická kancelář gaupenraub+/- realizovala významné množství projektů pro sociálně znevýhodněné, včetně projektů VinziRast – nouzové ubytování, VinziRast-mittendrin – společný domov pro studenty a bývalé bezdomovce nebo MEMOBIL – nábytkový soubor pro pacienty s demencí.

Karolína Kripnerová:

Mag. arch. **Alexander Hagner** [A]
(gaupenraub +/-)
www.gaupenraub.net

Architekt Alexander Hagner, hostující profesor na TU Wien a spoluzakladatel kanceláře gaupenraub+/-, vnímá architekturu jako prostředek pro změny ve společnosti. Jeho náhled na roli architektury se zrodil z naléhavých situací všedního dne – tyto konfrontace ho naučily používat rozumové, organizační a kreativní zdroje jako klíčové nástroje ke zbrošení sociálních nerovností. Spolu se svou kolegyní Ulrike Schartner získali za svou práci prestižní architektonická ocenění, byli dvakrát nominováni na Mies van der Rohe Award a získali cenu Urban Living Award 2013.

C. HLEDÁNÍ A ANALÝZA MÍSTA

HLEDÁNÍ MÍSTA

Sociální rovina

Častá reakce veřejnosti na umístění sociálního zařízení v jejich okolí je následující "je to potřeba, ale tady u nás to nedávej". K návrhu jsem přistupovala tak, aby dům vytvořil místo, které bude pro své okolí přínosem, a ne místo, kterému se budeme raději vyhýbat. Hledala jsem v takových lokalitách, které kde mají obyvatelé spíše vyšší životní úroveň - když se mi daří špatně, nebudu mít moc soucitu s těmi, co "dostanou všechno zadarmo."

Urbanisticko architektonická rovina

Vycházím z již dané struktury města, návrhem ji pouze dotvářím, oživuji. Jasným vodítkem při hledání místa mi tak byly nevyužívané opuštěné domy s příběhem, "šedá místa Prahy".

Obsahová rovina

Azylový dům musí být dobře dostupný hromadnou dopravou. Můj návrh zároveň počítá s tím, že bude "na očích", aby umožnil veřejnosti se s azylovým domem seznámit. Ideálem hledání je tedy projíždějící tramaj či rovnou blízkost tramvajové zastávky. Vhodný je pozemek se zahradou.

Shrnutí požadavků

- prominentní lokalita ve městě ("ne-soucit")
- "hipsterská čtvrť" (tzn. lidé multikulturní, mladí, úspěšní, kteří mají pochopení)
- opuštěný dům (revitalizace města)
- blízkost centra (dostupnost hromadnou dopravou)
- na očích (odbourání předsudků)
- ideálně částečně nezastavěný (zelený) pozemek

Postup hledání

1. mapa nevyužívaných ploch či domů (IPR)
2. výběr vhodných čtvrtí (Karlín, Žižkov, Holešovice)
3. blízkost dopravy (tramvaje)
4. nižší opuštěné domy ve vyšší zástavbě.

Vítězná lokalita: shrnutí

Praha - Holešovice - ulice Plynární.

Parcela nepravidelného tvaru se nachází ve velmi rozmanitém území s velkým potenciálem, které nese viditelné stopy industriální minulosti. Ta se projevuje jednak stávajícími budovami továren, hustě zastavěnými vnitrobloky a také rozmanitou proměnou bývalých továren na novostavby bytových a administrativních objektů. To vše dává Holešovickým značku moderní hipsterské čtvrti.

Nedaleko pozemku se usídlily významné kulturní instituce, centrum moderního umění DOX, hudební klub Cross, kulturní scéna La Fabrika, najdeme zde i pobočku městské knihovny.

Urbanisticky je parcela na pomezí ucelené části Holešovic - východně od parcely, která je tvořena blokovou zástavbou, a části, která je územím "nikoho", respektive územím jedoucích aut a opuštěných nevyužívaných ploch. Dopravní dostupnost je výborná, v okruhu docházkové vzdálenosti pár minut je zastávka metra, tramvaje i vlaku. Co se týče zelených ploch v nejbližším okolí - představuje je zejména parková úprava Ortenova náměstí a také (bohužel) nekultivované zbytkové plochy mezi deskovými domy jižně od pozemku.

OC1 Postup hledání - první fáze: mapa nevyužívaných ploch či domů

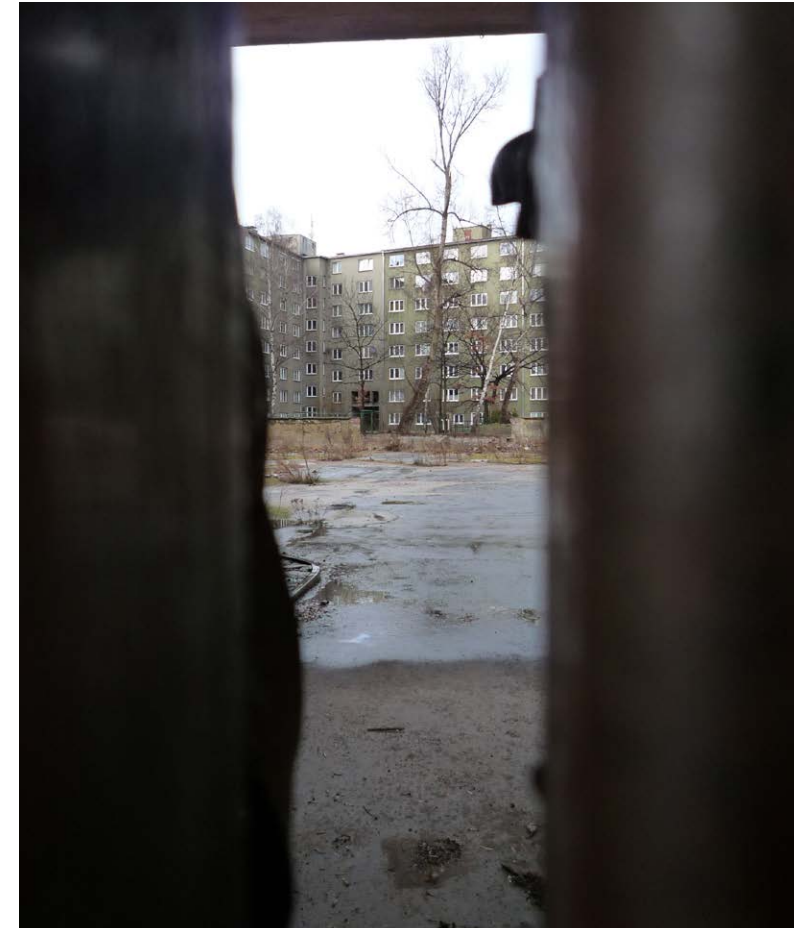

OC2 Postup hledání - druhá fáze: výběr vhodných lokalit

SOUČASNÝ STAV: FOTODOKUMENTACE

OC3

OC4

OC5

OC6

OC7

Fotografie současného stavu
OC3 Fasáda
OC4 Průhled do dvora
OC5 Protilehlé deskové domy
OC6 Perspektiva ulice
OC7 Kontext

HISTORIE

Parcela byla zastavěna na začátku 20. století. Ve dvorní části byla nejprve v roce 1906 vystavěna prádelna (na plánech je na pohledech uvedeno jméno Jindřich Löwidt). Půdorysný rozsah budov se postupem času značně změnil. V úrovni uliční čáry bylo následně v plánu vystavět dva činžovní obytné domy. K jejich realizaci však již nedošlo.

Namísto toho se kolem roku 1916 rozšířila budova prádelny, a to postupně i o nízkopodlažní objekty, které doplnily uliční čáru (objekt kancelářů). Na fasádě uliční části domu je uvedeno Oskar Haac nást. – majitel parní prádelny v Holešovicích. Podle dopisu z r. 1921 je byl tento pán i majitelem tkalcovny v Chotěboři.

Po znárodnění soukromé prádelny v roce 1948 sídlila v objektu tzv. Osobožená domácnost, tedy opět prádelna, ale tentokrát státní. Podnik kromě praní prádla nabízel také ostatní úklidové služby, aby tak ženy mohly chodit do zaměstnání stejně jako muži a stát jim "pomohl" s "druhou směnou".

Nedávná historie

Státní podnik Osobožená domácnost již z pochopitelných důvodů neexistuje. Objekt po jeho zániku chátral. Na podzim roku 2006 budova vyhořela (dle zpravodajství iDnes), konkrétně hořelo patro nad uliční částí objektu. V domě prý předtím často přespávali bezdomovci.

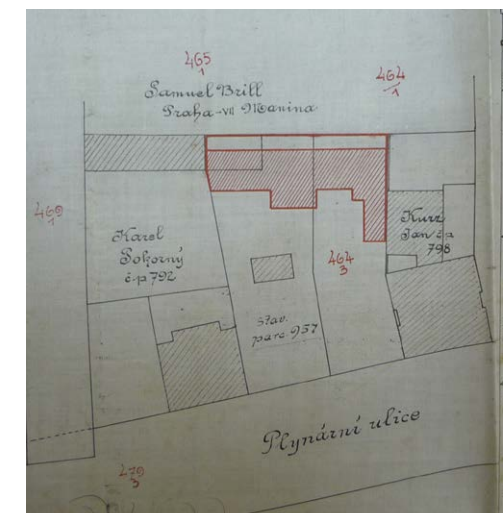
Stav v roce 2008 dokládá stále ještě existenci dvorního traktu – i po požáru. Objekt se však následně pravděpodobně stal cílem developerů – a ačkoli tomu dokumentace v archivu stavebního úřadu MČ Prahy 7 neodpovídá, dvorní trakt je zbořen (dle leteckého snímku na google.maps a osobního průzkumu). V současnosti se na této parcele nachází pouze nízkopodlažní objekt doplňující uliční čáru.

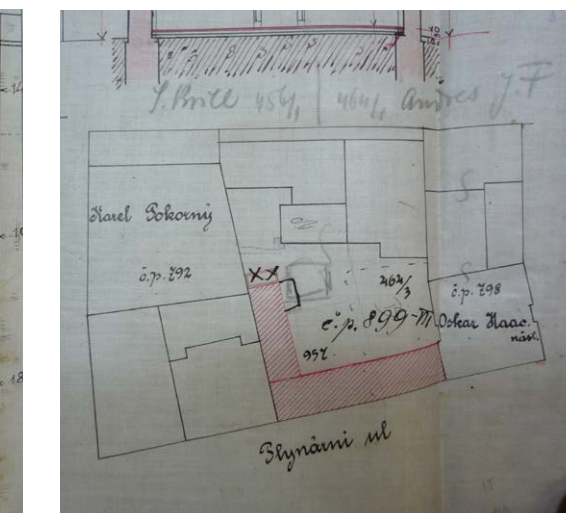
OC8

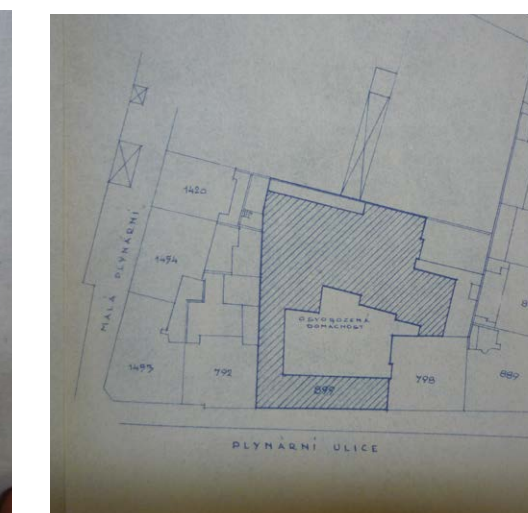
OC9

OC10

OC11

OC12

OC13

OC14

OC15

Dokumentace z archivu MČ P-8
OC8 Pohled na fasádu prádelny, 1906
OC9 Pohled na objekt kancelářů, 1916

OC10 První zastavování pozemku
– původní prádelna ve dvoře, 1906
OC11 Následná dostavba kůlny, 1916
OC12 Osobožená domácnost, 1964

OC13 Fotografie požáru, iDnes, 2006
OC14 Fasáda, 2008
OC15 dvorní trakt, 2008

REGULATIVY A KATASTR

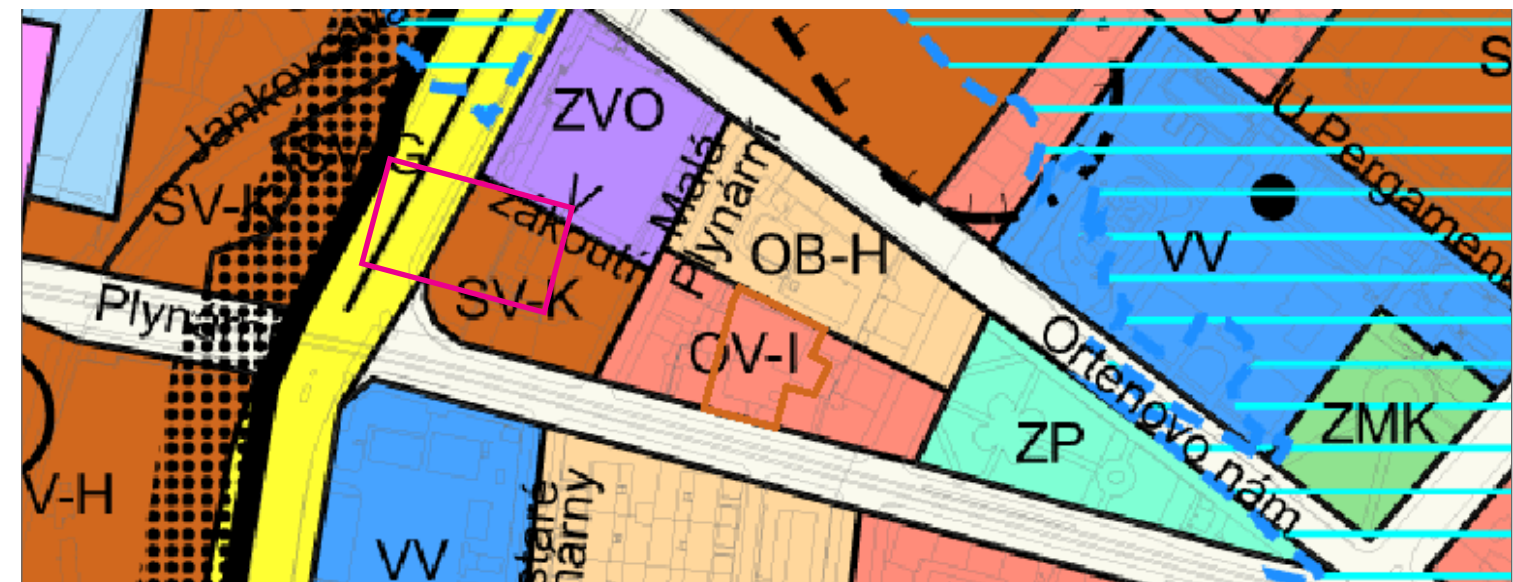
1. Pozemek se nachází v ochranném pásmu Pražské památkové rezervace
2. Dle územního plánu má pozemek funkční využití Všeobecně obytné.
3. Objekt s SZ cípu bloku je veden jako "objekt civilní obrany"
4. Parcela není v záplavovém území.

ad 1. Ochranné pásmo Pražské památkové rezervace

V ochranném pásmu není dovoleno provádět takové stavební a jiné zásahy, které by narušily nebo ohrozily hodnoty statku. Při pořizování územně plánovací, přípravné a projektové dokumentace, při provádění staveb a stavebních úprav, zásadích do terénních útvarů a městské zeleně je nutno dbát na to, aby nebyla změnami půdorysné, hmotové a výškové konfigurace zástavby a přírodních prvků v území ochranného pásma oslabena nebo porušena urbanistická kompozice, měřítko a silueta statku. V ochranném pásmu nelze umísťovat zařízení a stavby, které by svými důsledky narušovaly životní prostředí a stavební fondy statku (zejména znečišťováním ovzduší a vod, únikem škodlivých látek, hlukem, vibracemi, veškerými druhy záření, hromaděním odpadů apod.). Při veškeré nové výstavbě a přestavbě je třeba zvlášť sledovat působení stavebních souborů a výškových objektů na terénních horizontech města, které se pohledově uplatňují ve vztahu k území statku.

ad 2. Funkční využití

OV-I všeobecně obytné, Území sloužící pro bydlení s možností umísťování dalších funkcí pro obsluhu obyvatel, koeficient podlažních ploch I: 2,6
Funkční využití:
Stavby pro bydlení, byty v nebytových domech. Mimoškolní zařízení pro děti a mládež, školy, školská a ostatní vzdělávací zařízení, kulturní zařízení, církevní zařízení, zdravotnická zařízení, zařízení sociální péče, malá ubytovací zařízení, drobná nerušící výroba, veterinární zařízení v rámci staveb pro bydlení, sběrný surovin, sportovní zařízení, obchodní zařízení s celkovou plochou nepřevyšující 1 500 m², prodejní plochy, zařízení veřejného stravování, nerušící služby
Doplňkové funkční využití:
Drobné vodní plochy, zeleň, cyklistické stezky, pěší komunikace a prostory, komunikace vozidlové, nezbytná plošná zařízení a liniová vedení TV, Parkovací a odstavné plochy, garáže pro osobní automobily (pro uspokojení potřeb území vymezeného danou funkcí).
Výjimečně přípustné funkční využití:
Vysokoškolská zařízení, stavby pro veřejnou správu města, hygienické stanice, zařízení záchranného bezpečnostního systému, obchodní zařízení s celkovou plochou nepřevyšující 15tis. m² prodejní plochy, ubytovací zařízení, stavby a plochy pro administrativu, malé sběrné dvory, parkoviště P+R, garáže, čerpací stanice pohonných hmot bez servisů a opraven jako nedílná část garáží a polyfunkčních objektů, stavby, zařízení a plochy pro provoz PID, zahradnictví. Jako výjimečně přípustné bude posuzováno i umístění některé z obecně přípustných funkcí ve všeobecně obytném funkčním využití, navrhované v převažujícím podílu celkové kapacity.

OC16 Územní plán sídelního útvaru hl. m. Prahy, výkres č. 4 - Plán využití ploch

OC17 Katastrální mapa

ANALÝZY

Doprava a dostupnost

Pozemek se nachází v docházkové vzdálenosti od zastávek hromadné dopravy.

vlak Nádraží Holešovice	cca 500m
metro Nádraží Holešovice	cca 400m
tramvaj Ortenovo náměstí	cca 100m

Vhodná poloha - snadná dostupnost a zároveň projíždějící tramvaj - viditelnost.

Charakter okolní zástavby

Území kolem pozemku je značně heterogenní.

Mísí se zde plochy bydlení, administrativy a výroby (továrny, sklady). Označení "holešovický" blok jsem užíla pro směs funkcí v jednom bloku (důsledek postupného vestavování dalších staveb do vnitrobloků, či proměna funkcí v čase).

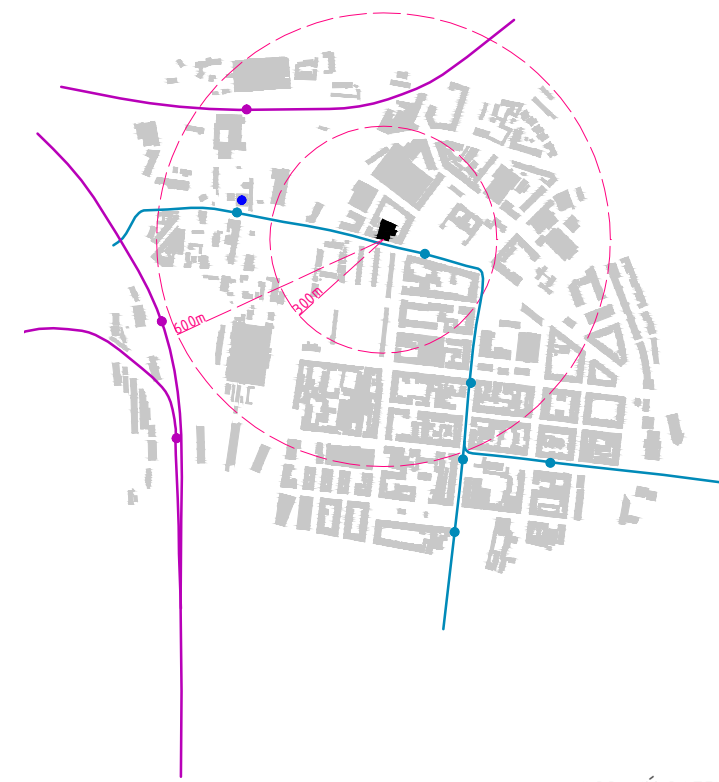
Rozmanitost okolní zástavby je příhodná pro umístění azylového domu.

Intenzita automobilové dopravy

Západně od pozemku se nachází dopravní tepna -ulice Argentinská- s velmi vysokou četností provozu na silnicích. Denně místem projede až na 50 000 aut.

Pocitová mapa místa

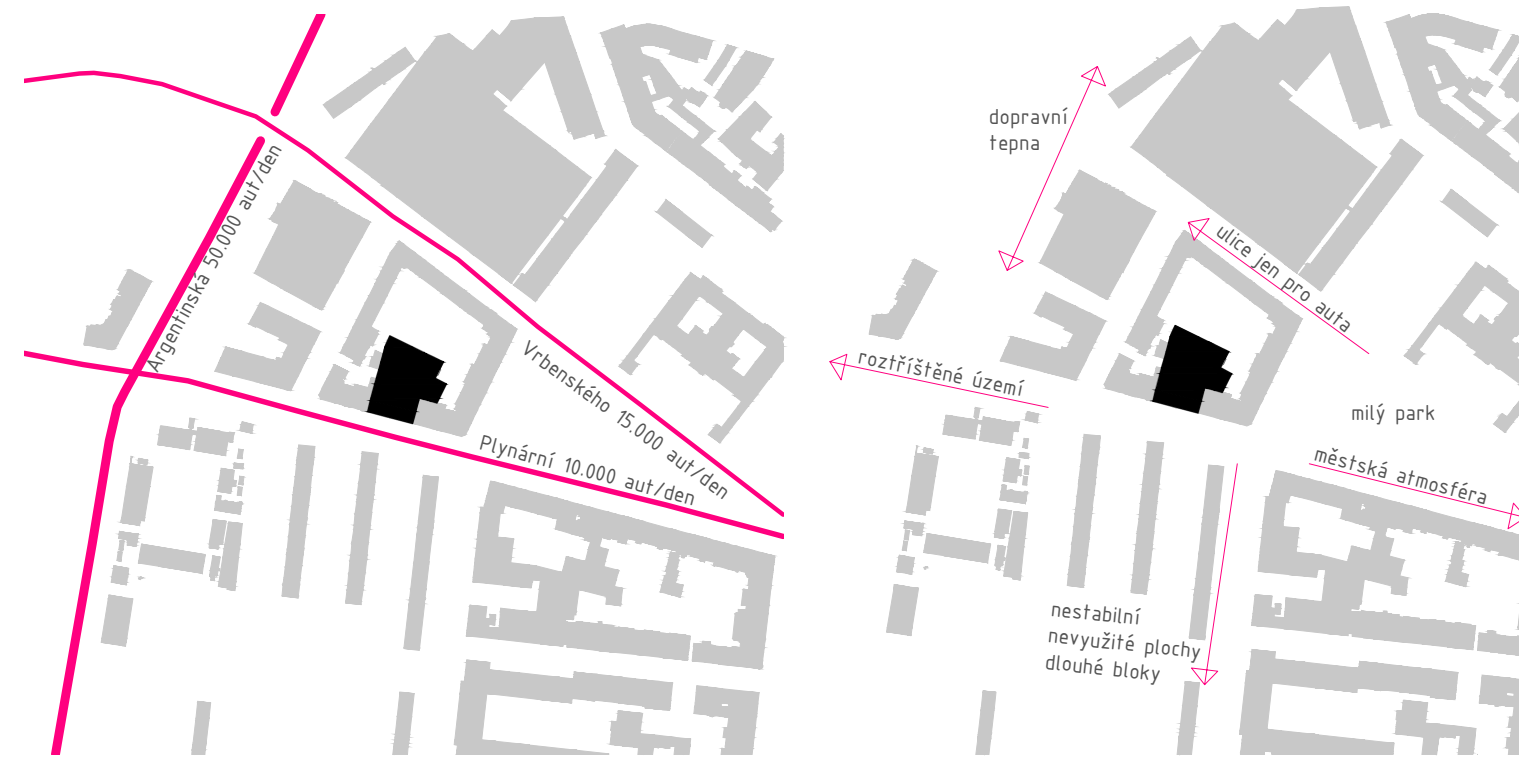
Bezprostřední okolí pozemku má také rozmanitý charakter. Dotčený blok ze severu ohraničuje ulice Vrbenského, kde jasně dominují auta. Na východní straně navazuje Ortenovo náměstí - místo s potenciálem (městský charakter, posezení, stromy a keře, hřiště, fungující parter s obchody). Z jižní strany se zástavba "otevívá" lineární bytovou zástavbou - dlouhé bloky mají mezi sebou z jedné strany předzahrádky a z druhé strany zelené území, které "zbylo". Z pohledu pozemku tento typ zástavby však přispívá ke kvalitnímu oslunění. Pokud se vydáme na západ, hned po skončení vedlejšího bloku se ztratíme v neorganizované směsi silnic, přechodů, oplocených parkovišť, skladovacích ploch a opuštěných míst, tato situace nás dovede až ke stanici metra Nádraží Holešovice.

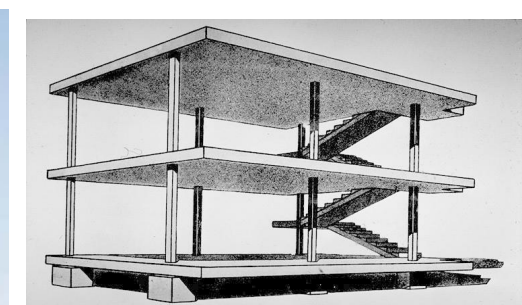
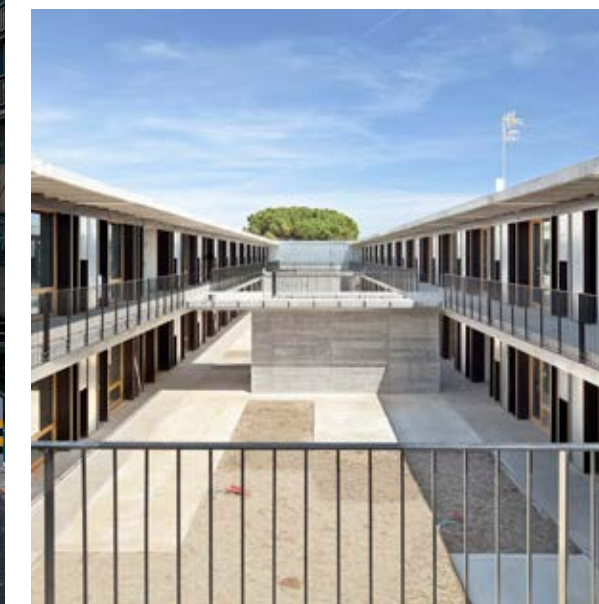
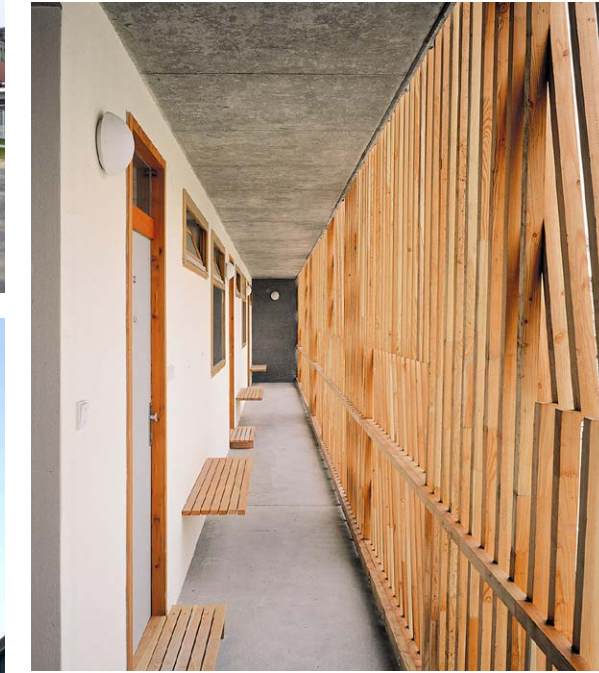
VYBRANÝ POZEMEK
VLAK
METRO
TRAM

VYBRANÝ POZEMEK
BYDLENÍ
SPORT
ŠKOLY
KULTURA
ADMINISTRATIVA
VÝROBA
DOPRAVA/HALY
HOLEŠOVICKÝ BLOK

D. KOLÁŽ INSPIRACÍ A REŠERŠÍ

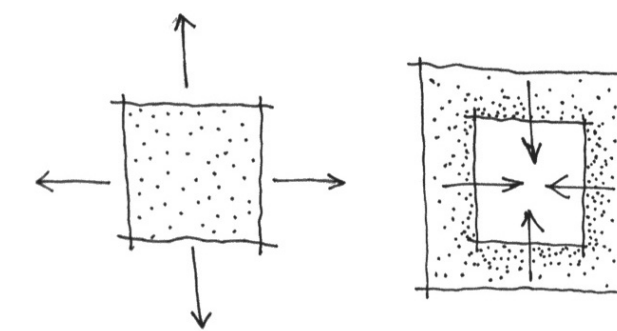
ZÁKRES

Pohled z ulice Plynární

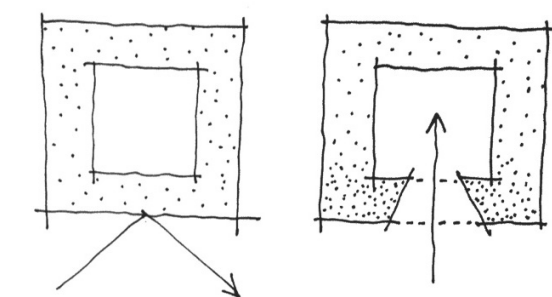

KONCEPT Hmota a prostor

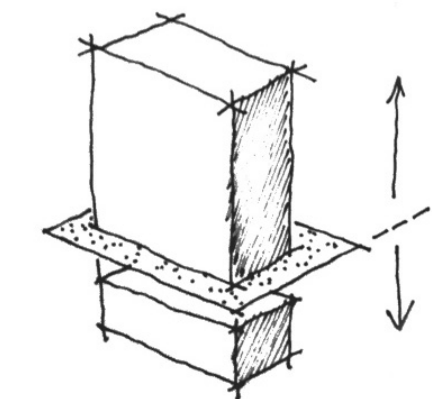
Srdce domu
namísto kompaktní hmoty
živý dvůr

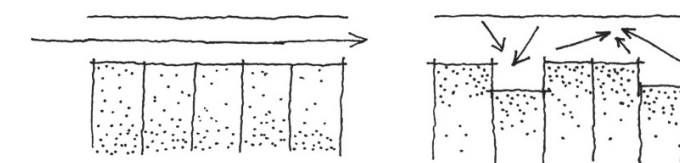
Otevření dvora
rozšířený vstup vítá každého

Hierarchie prostorů
soukromá horní patra
poloveřejná terasa
veřejný parter

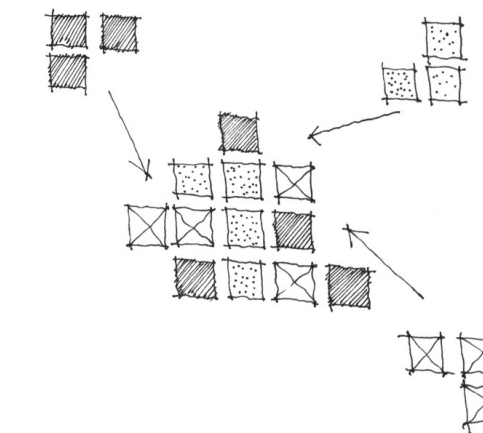

Místo setkávání
byty tří velikostí mění pavlač
na místo k trávení času

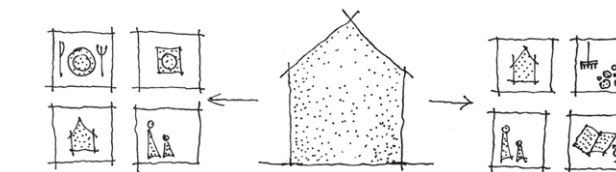

Obsah a fungování

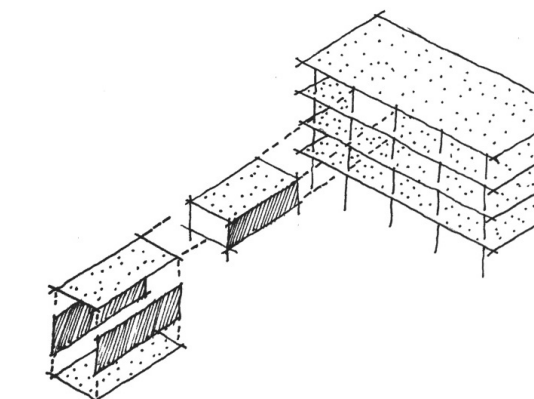
Integrace
několik typů ubytování –
krizový pokoj,
azylové pokoje,
sociální byty –
vše pod jednou střechou

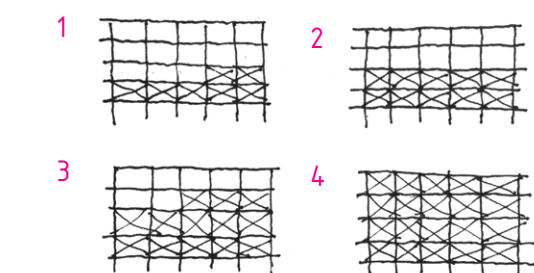
Dům pro všechny
– veřejnosti nabízí
restauraci, prádelnu, ubytování,
hlídání dětí
– klientům poskytuje
ubytování, práci, hlídání dětí,
vzdělání+poradenství

Nezávislost konstrukcí
konstrukce má dvě
základní části – prefabrikovaný
železobetonový skelet a výplňové
sendvičové stěny.

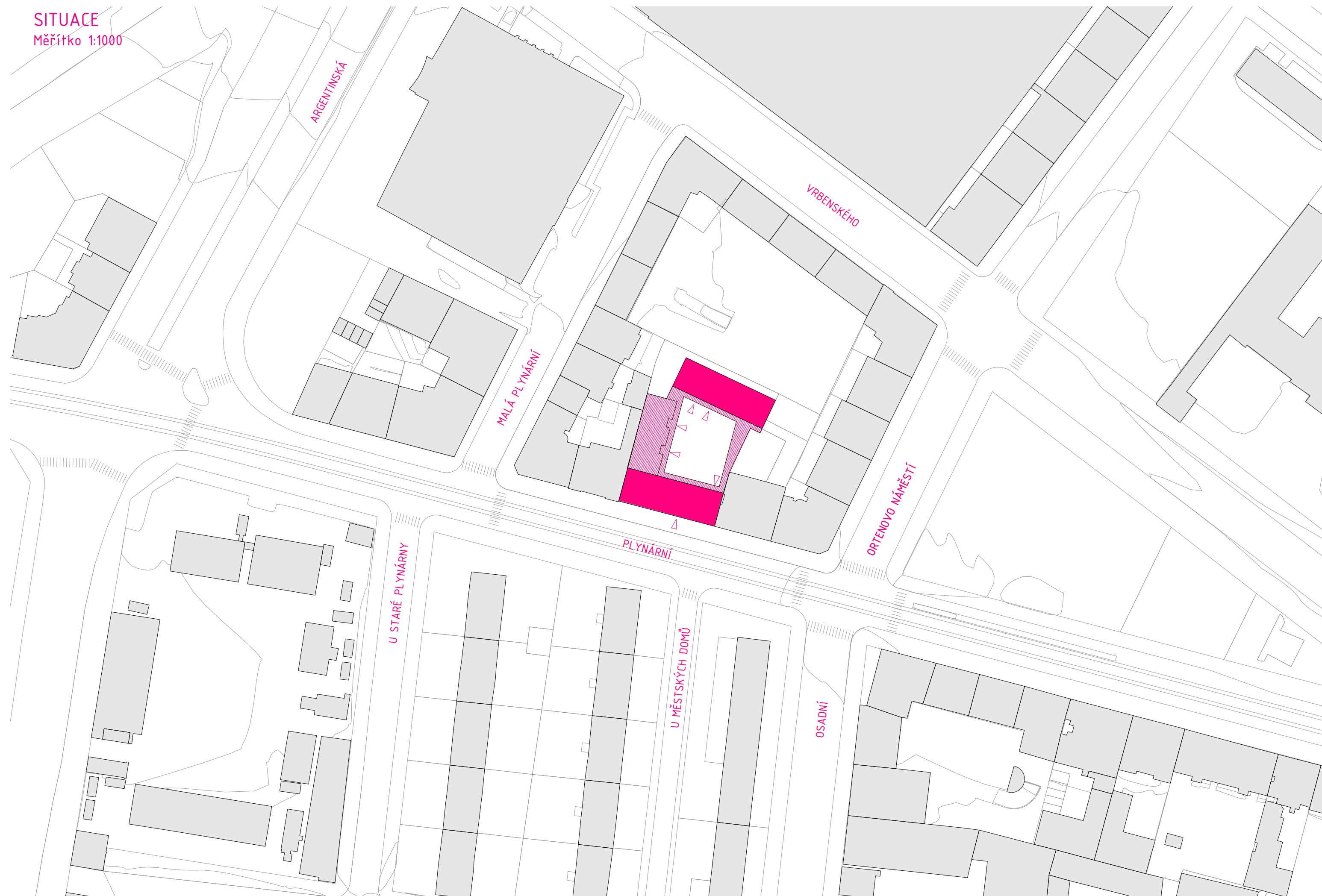
Postupná výstavba
Jejich nezávislost umožňuje
reagovat na aktuální potřeby domu
– a vystavovat jen nutný počet
bytů.
Dočasně volné prostory jsou určeny
ke komerčnímu pronájmu jako zdroj
příjmů domu.

SCHWARZPLAN
Měřítko 1:5000

SITUACE
Měřítko 1:1000

LEGENDA MÍSTNOSTÍ

- 1.00 společný dvůr
- 1.01 restaurace
- 1.02 krčák
- 1.03 WC hosté
- 1.04 kuchyně
- 1.05 sklad potravin
- 1.06 vstup
- 1.07 zázemí
- 1.08 sklad odpadků
- 1.09 šatna
- 1.10 umývárna
- 1.11 dílna: žehlení, šití
- 1.12 sklad prádla
- 1.13 vstup
- 1.14 sklad
- 1.15 zázemí
- 1.16 průchod
- 1.17 šatna
- 1.18 umývárna
- 1.19 dílna: praní prádla
- 1.20 sklad prádla
- 1.21 sklad nábytku
- 1.22 technická místnost
- 1.23 krizový byt
- 1.24 vstup severní budova
- 1.25 vstup denní centrum
- 1.26 úklid
- 1.27 wc
- 1.28 sborovna
- 1.29 šatna
- 1.30 jídelna
- 1.31 umývárna
- 1.32 wc
- 1.33 sklad lůžek
- 1.34 sklad hraček
- 1.35 herna
- 1.36 informace, recepcce
- 1.37 zázemí
- 1.38 vstup jižní budova

PŮDORYS 1.NP

0 1 2 3

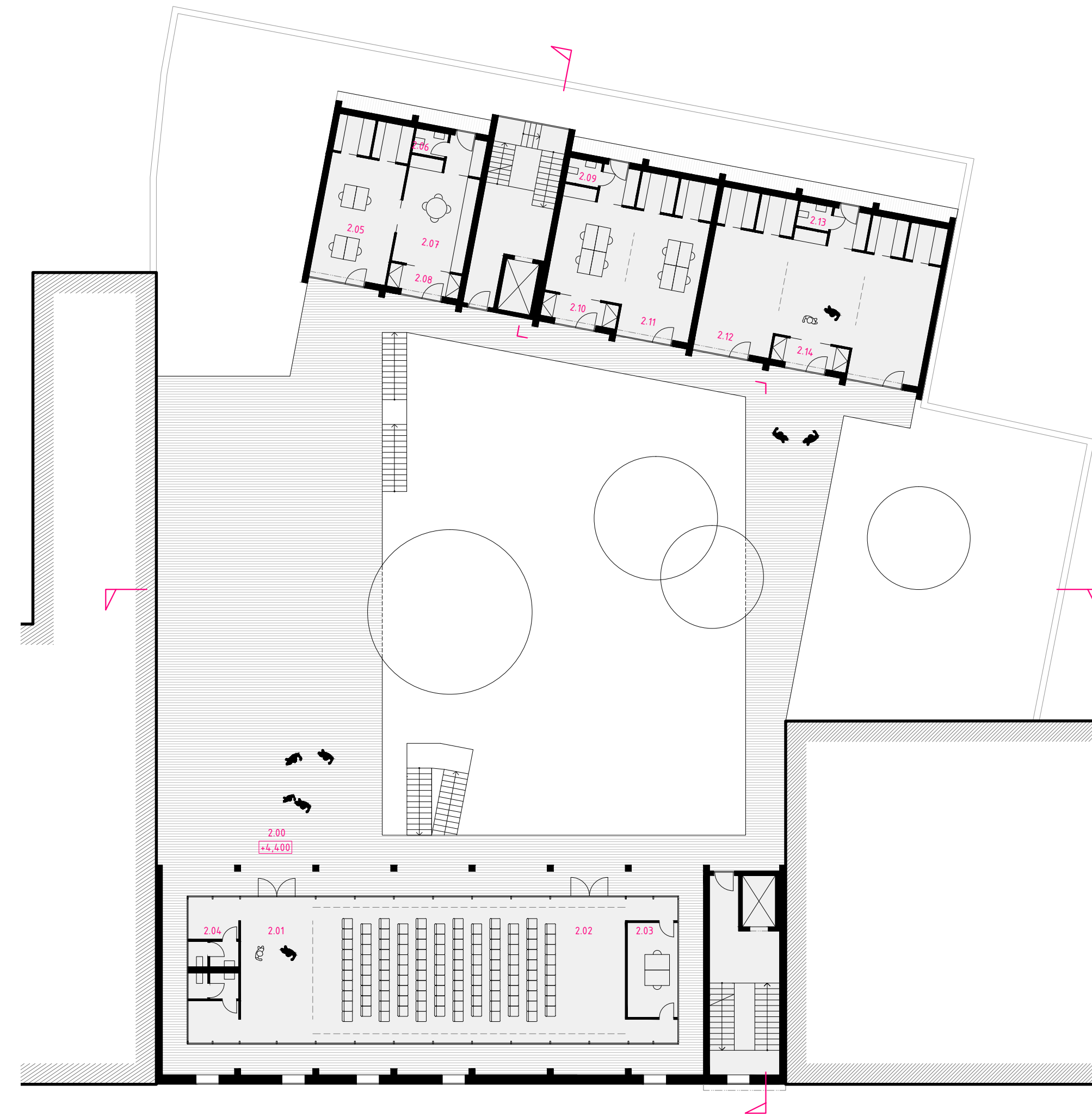

- LEGENDA MÍSTNOSTÍ
- 2.00 společná terasa
 - 2.01 foyer
 - 2.02 sál
 - 2.03 zázemí
 - 2.04 wc
 - 2.05 vedení
 - 2.06 wc
 - 2.07 hovorna
 - 2.08 předsíň
 - 2.09 wc
 - 2.10 předsíň
 - 2.11 terapie, knihovna
 - 2.12 rekvalifikační kurzy
 - 2.13 wc
 - 2.14 předsíň

PŮDORYS 2.NP

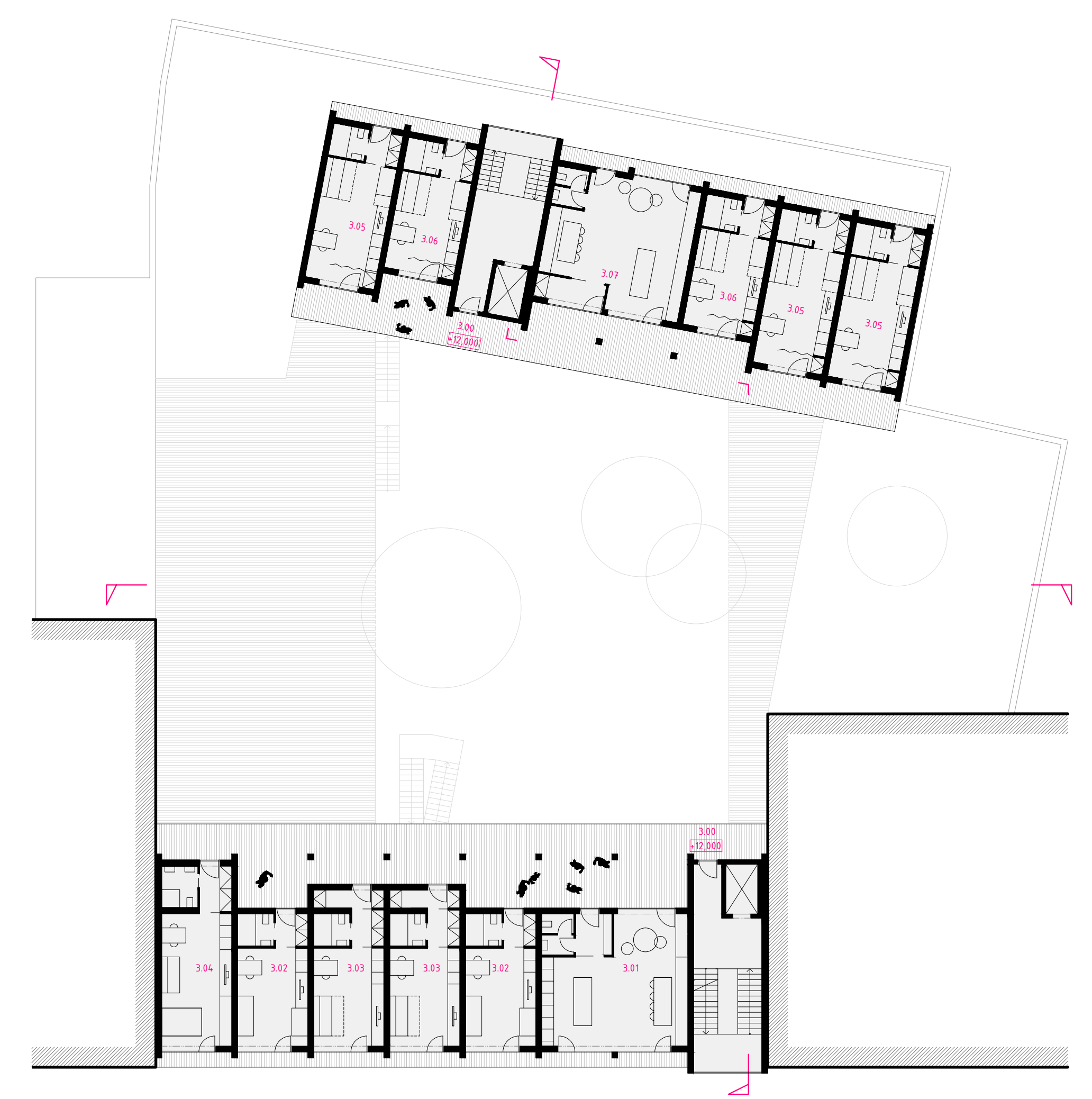
0 1 2 3

- LEGENDA MÍSTNOSTÍ
- 3.00 společná terasa
 - 3.01 kuchyň, jídelna, herna
 - 3.02 azylový byt X
 - 3.03 sociální byt A
 - 3.04 sociální byt B
 - 3.05 sociální byt C
 - 3.06 azylový byt Y
 - 3.07 kuchyň, jídelna, herna

PŮDORYS 3.NP
(typické dostavěné podlaží)

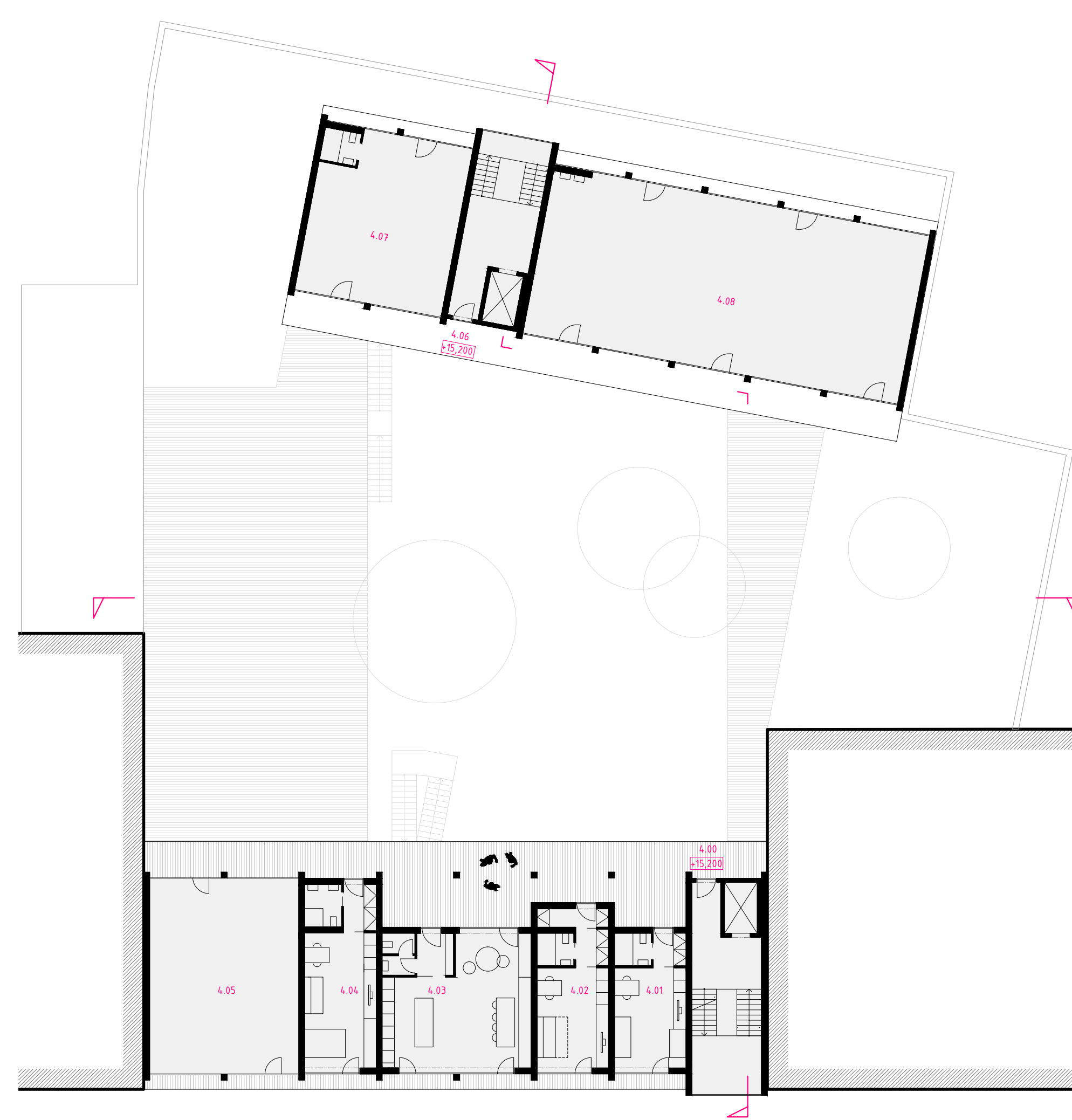

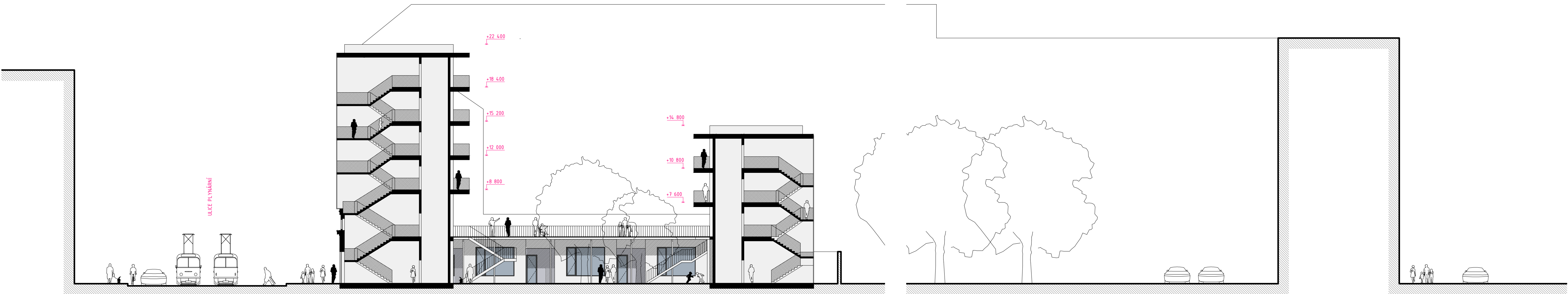

- LEGENDA MÍSTNOSTÍ
- 4.00 společná terasa
 - 4.01 azylový byt X
 - 4.02 sociální byt A
 - 4.03 kuchyň, jídelna, herna
 - 4.04 sociální byt B
 - 4.05 prostor k pronajmutí
 - 4.06 pavlač
 - 4.07 prostor k pronajmutí
 - 4.08 prostor k pronajmutí

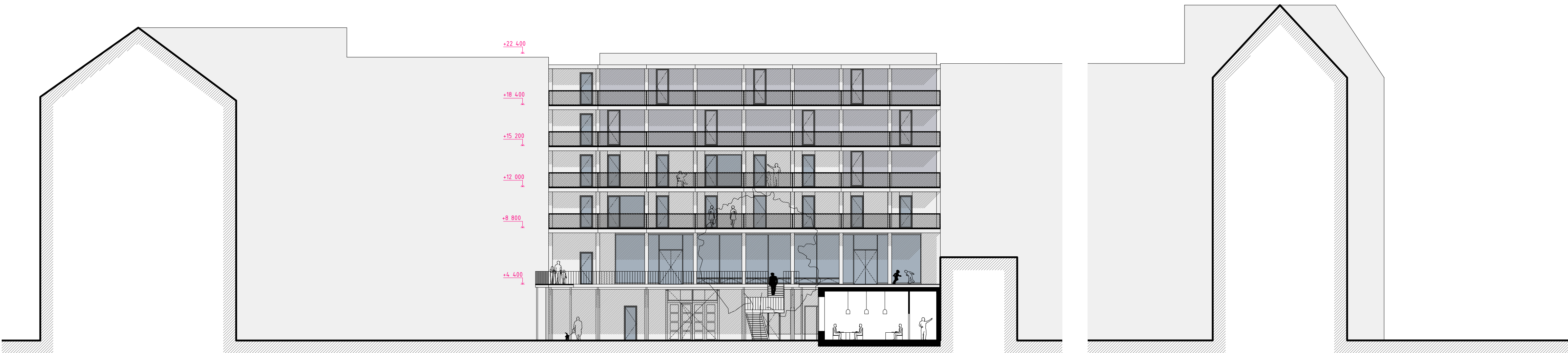
PŮDORYS 4.NP
(typické nedostavěné podlaží)

0 1 2 3

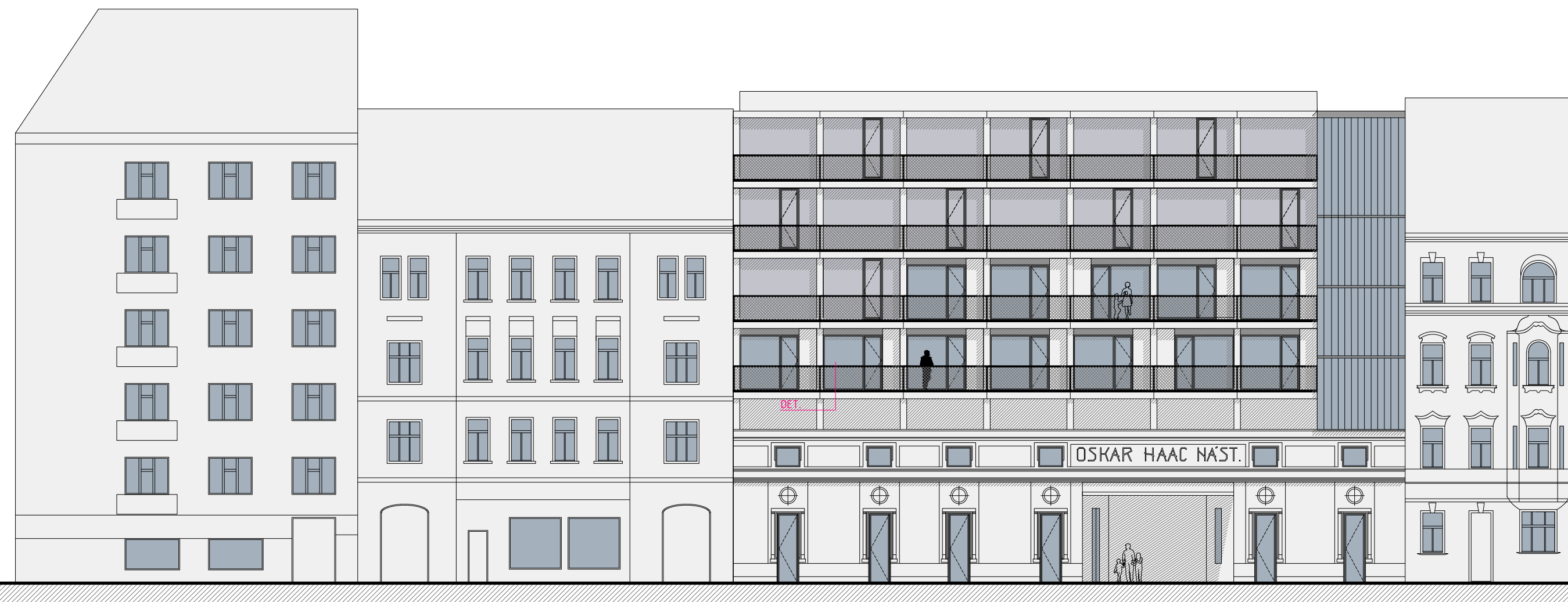

ŘEZ POHLED PŘÍČNÝ
0 1 2 3

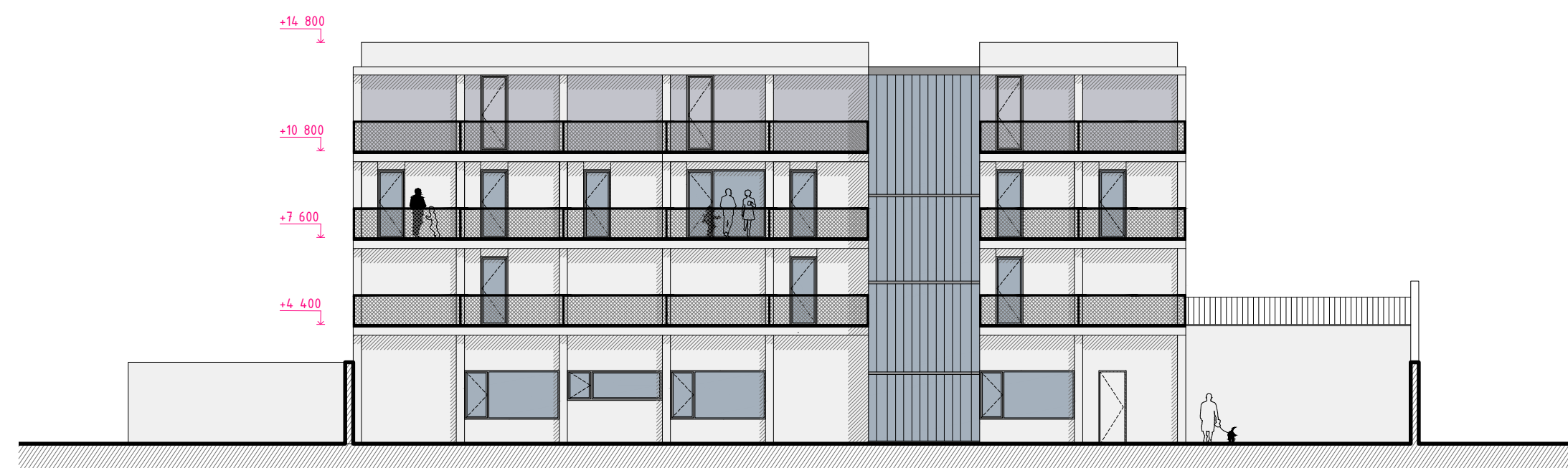
ŘEZPOHLED PODÉLNÝ
0 1 2 3

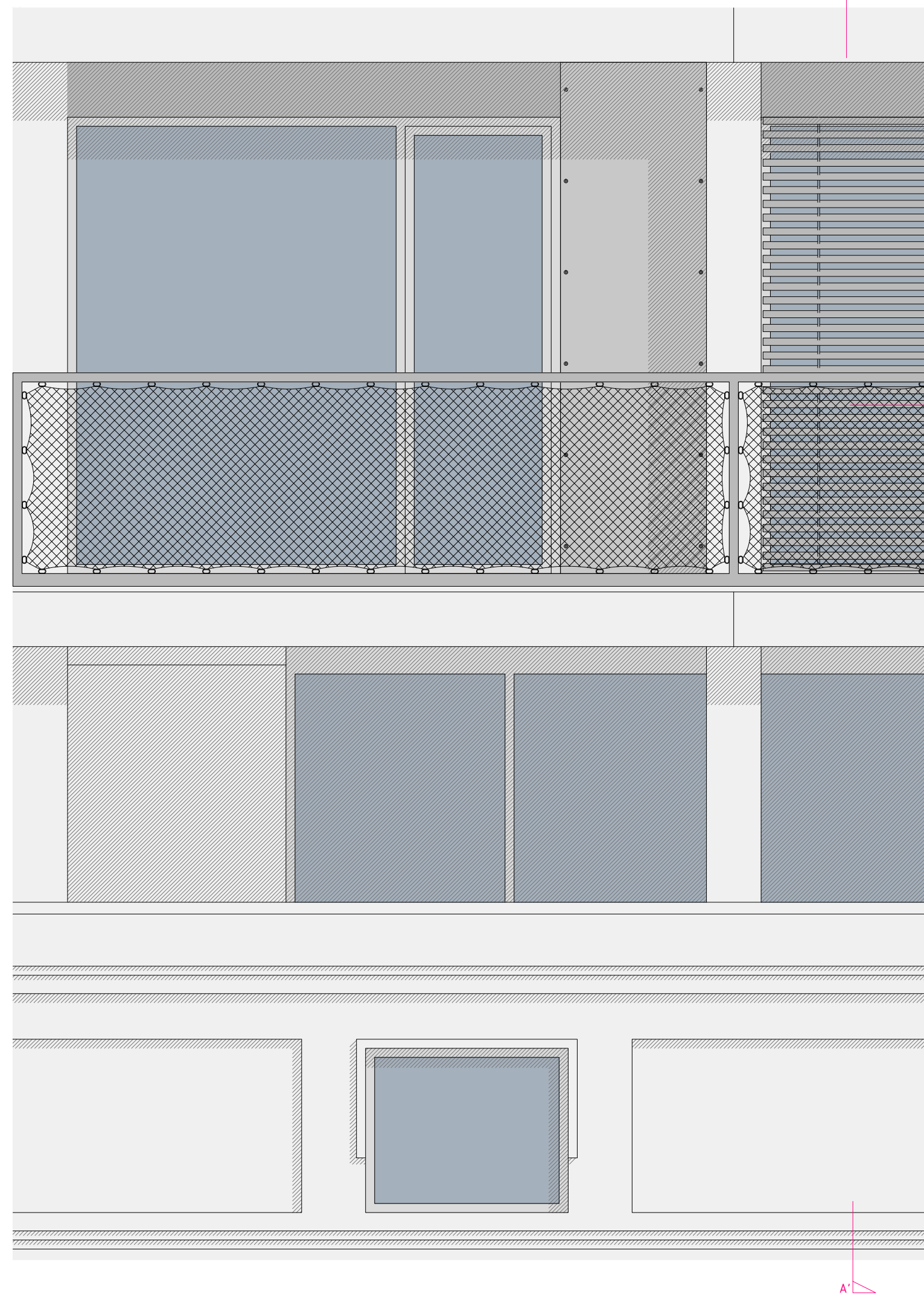
POHLED NA JIŽNÍ FASÁDU
SEVERNÍ BUDOVY

POHLED NA SEVERNÍ FASÁDU
SEVERNÍ BUDOVY

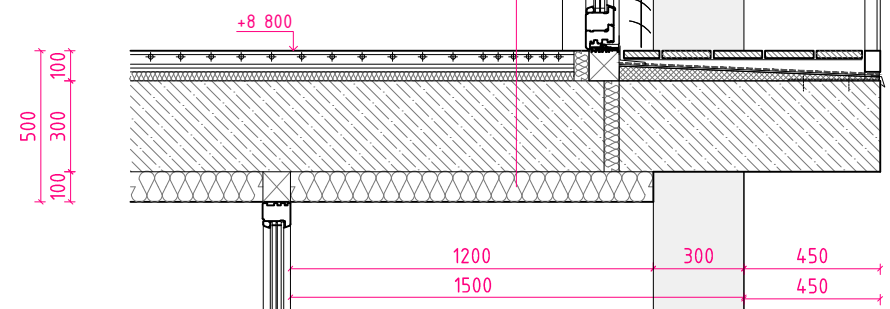

DETAIL ULIČNÍ FASÁDY:
POHLED A ŘEZ

SKLADBA PODLAHY/STROPU
- třívrstvé lepené dřevo
- vytápěná podlaha
- podlahový prvek Fermacell Powerpanel TE
- minerální vlna
- prefabrikovaný žb panel
- heraklit

POHLED NA FASÁDU
- červená síťovina
- nosný ocelový profil zábradlí
- sedá fasádní deska Cembrit
- okenní profil dřevěný

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Karolína Kripnerová

datum narození: 15.2.1990

akademický rok / semestr: 2014/2015, letní semestr

ústav: 151_28

vedoucí diplomové práce: Ing. arch. Dalibor Hlaváček, Ph.D.

téma diplomové práce: Azylový dům pro matky s dětmi
viz přihláška na DPzadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Azylový dům pro matky s dětmi. Vytvořit viditelné a otevřené místo, které lidi na okraji společnosti vrací opět do jejího středu. Nabídnout matkám řešení jejich krizové situace (krátkodobé i dlouhodobé ubytování, hlídání dětí, práce, poradenství), zároveň vytvořit místo, kde by většinová společnost měla příležitost změnit svůj přístup k lidem bez domova. Důraz klást na udržitelnost projektu (sociální, ekonomická a environmentální). Lokalita: ulice Plynární, Praha 7

2/ stavební program

Projekt bude obsahovat časově omezené záchytné ubytování, startovací byty pro stálé bydlení, restauraci, školku, dílny, prostor pro terapie a poradenství, venkovní komunitní prostor.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

zpracování projektu na úrovni detailní studie, autorský text, analytická část, koncept řešení znázorněný pomocí schémat, situace širších vztahů, situace 1:1000, půdorysy všech podlaží, typické řezy a pohledy v min. měřítku 1:200, uliční panorama, koncept interiéru, vybrané části projektu, detail (řez a pohled) na vybraný segment fasády, vizualizace (exteriér, interiéru) + zákres z ulice Plynární

postery odpovídající povinnému rozsahu, 2x portfolio, naskenované zadání DP s podpisem vedoucího DP a děkana FA ČVUT (bude součástí portfolio), prohlášení autora o samostatném vypracování diplomové práce (bude součástí portfolio), CD (postery, jednotlivé texty, výkresy, vizualizace v samostatných souborech, fotografie modelů, portfolio), zveřejnění DP na www stránkách fakulty nejpozději 7 dní před obhajobou

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

model v min. měřítku 1:100

Datum a podpis studenta

26.2.2015

Datum a podpis vedoucího DP

26.2.2015

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

26.1.15 **F. ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE, PROHLÁŠENÍ AUTORA****ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE****FAKULTA ARCHITEKTURY****AUTOR, DIPLOMANT:** Bc. Karolína Kripnerová
AR 2014/2015, LS**NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:**(ČJ) Azylový dům pro matky s dětmi
(AJ) Shelter for mothers with children**JAZYK PRÁCE:** český**Vedoucí práce:** Ing. arch. Dalibor Hlaváček, Ph.D.**Ústav: 15128 Ústav navrhování II****Oponent práce:****Klíčová slova**
(česká): Azylový dům, bezdomovectví, sociální architektura, Holešovice**Anotace**
(česká):

Předmětem diplomové práce je návrh azylového domu pro matky s dětmi jako viditelné a otevřené místo, které lidi na okraji společnosti vrací opět do jejího středu. Nabízí matkám řešení jejich krizové situace (krátkodobé i dlouhodobé ubytování, hlídání dětí, práce, poradenství) a zároveň dává většinové společnosti příležitost změnit svůj přístup k lidem bez domova.

Anotace
(anglická):

The aim of the thesis is to design a shelter for mothers with children as a visible and open place which brings the people back to the society. The project offers a solution for a crisis situation of the mothers (short-and long-term accomodation, day care, work and consultancy) as well as an opportunity for the society to change its attitude to the homeless.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 29. 5. 2015

Karolína Kripnerová

ZDROJE INFORMACÍ

Konzultace

Alexandr Hagener – VinziRast Mittendrin + Lokal, 20.11.2014

CSSP, středisko Kontakt, Ječná 3, Mgr. Martina Čiháková + kol., 9.12.2014

PhDr. Pavel Pěnkava – sociální kurátor pro Prahu 1, 21.1.2015

Lenka Vrbová, Jiřka Kolářová, Jako doma – Homelike, o.p.s. 26.1.2015

Ing. Jiří Musil – Kolpingův dům, Bohnická 3 – 26.2.2015, 22.4.2015

Psané zdroje

Koncepce Bezdomovectví 2013 – 2020 hl.m. Prahy

Výroční zpráva CSSP za rok 2012

MATOUŠEK, O.: Slovník sociální práce, Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0, strana 32

HEGGER, M., FUCHS, M., STARK, T., ZEUMER, M.:Energy manual- sustainable architecture, Basel: Birkhäuser, 2008, ISBN 978-3-7643-8830-0

DAVIS, S.: Designing for the homeless – Architecture that works, University of California Press, 2004, ISBN 9780520235250

BOSZIES, CH.:Old Buildings, New Designs – Architectural transformations, Princeton Architectural Press, 2011, ISBN 9781616890353

DREXLER, H., EL KHOULI, S.: Holistic housing – Concepts, Design Strategies and Processes, Edition Detail, 2012, ISBN 9783920034782

Weby

www.azylovedomy.cz/?stranka=databaze

is.muni.cz/th/201706/pedf_m/Diplomova_prace.pdf

www.dezeen.com/2014/10/29/pefer-barber-architects-collage-bricks-mount-pleasant-homeless-hostel/

www.hornictvi.info/techpam/praha/praha7.htm

zpravy.idnes.cz/pozar-domu-v-holesovicich-zastavil-tramvaje-f31-/domaci.aspx?c=A061108_111331_praha_rez

www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/211411000360009/

www.vincent.sk

de.wikipedia.org/wiki/Studierendenproteste_in_%C3%96sterreich_2009/2010

respekt.ihned.cz/c1-62864210-lavicky-v-prvni-linii

cool-magazine.cz/gregory-kloehn-vyrabi-z-odpadu-pristresky-po-lidi-bez-domova/

Mapové podklady

IPR Praha

G. ZDROJE